

STATUTUL LUCRĂTORILOR DE LA OCNELE DIN ȚARA ROMÎNEASCĂ DIN ANUL 1832

de LIUBA IANCOVICI

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, situația lucrătorilor de la ocne se înrăutățește. Această înrăutățire se accentuează după tratatul de la Adrianopol, prin ale cărui stipulații se dă un imbold tuturor sectoarelor de viață economică din Țara Românească și Moldova, inclusiv exploatarea salinelor. Lărgirea pieții interne și a volumului de export a mărit și cererea de mărfuri, iar pentru a se putea răspunde acestei cerințe, în ce privește mărirea cantității de sare, fără a se introduce un utilaj nou, s-a accentuat exploatarea muncitorilor de la ocne.

Accentuarea exploatarea după 1829 a provocat o serie de împotriri și chiar răzvrătiri în rindul lucrătorilor, avînd ca scop îmbunătățirea condițiilor lor de lucru și de retribuire.

Lupta lor a determinat stăpînirea să întreprindă unele măsuri de îmbunătățire a acestor condiții. Ele au fost mai întii parțiale¹, apoi generale, concretizîndu-se într-un „proiect de îmbunătățire a soartei lucrătorilor de la ocne“, în anul 1832, care s-a definitivat, în urma unor mici modificări, fiind pus în aplicare la începutul anului 1833. Atît proiectul de statut al lucrătorilor, cît și forma lui definitivă constituie un document foarte important, întrucît el oglindește, prin referirile la trecut, situația lucrătorilor din deceniile al treilea și al patrulea ale secolului al XIX-lea și din anii menționați mai sus. Din cuprinsul statutului s-au cunoscut pînă acum numai condițiile de retribuire, introduse în forma lor definitivă în Regulamentul Organic în anul 1834².

Modul cum s-a ajuns la alcătuirea acestui proiect și apoi la redactarea lui definitivă, care au fost factorii care au determinat această acțiune, n-au fost cunoscute pînă acum. Lucrarea de față își propune să lămurească aceste probleme, după mai multe materiale inedite din acea vreme, care cuprind jalbe ale lucrătorilor, adrese către și din partea lui Kisseleff precum și rapoarte ale cămărașilor și ale Eforiei Ocnelor.

¹ Li se acordă la început încă o zi de odihnă pe săptămînă, afară de duminică.

² „Anal. parlam.“, vol. V .P. 1, pp. 107—112; Cf. Arh. St. Buc., Vistieria Țării Românești, 6548/1832, f. 152—169. Publicat și de C. Broșteanu, în lucrarea *Salinele noastre*, București, 1901, pp. 509—515.

Majoritatea acestor informații se găsesc în fondurile Vistieriei și Vorniciei din Lăuntru ale Țării Românești, care se află la Arhivele Statului din București, precum și într-o serie de materiale privind afacerile cu sarea, îndeosebi otcupul ocnelor de sare pe anii 1829—1835.

* * *

Situația lucrătorilor ocnelor a preocupat mai puțin istoriografia de până acum¹. Cercetările generale s-au axat, în trecut, mai mult pe studierea dezvoltării salinelor de-a lungul veacurilor, a volumului producției de sare, a prețului ei în diferite epoci și a volumului comercial la care se ridica²; a metodelor de exploatare și a utilajului folosit³ și mai puțin pe studierea situației lucrătorilor care munceau în aceste ocne, condițiile lor de muncă, retribuția pe care o primeau, poziția lor față de administrația ocnelor etc.

Din cercetările de până acum reiese că ocnele de sare au fost exploatare la noi în țară din cele mai vechi timpuri⁴. Numărul lor variază de la un secol la altul, prin închiderea unora sau deschiderea altora.

La începutul secolului al XIX-lea, atît documentele interne cît și scrierile călătorilor străini atestă existența a trei ocne lucrătoare în Țara Românească: Slănic (jud. Saac), Telega (jud. Prahova) și Ocnele Mari (jud. Vilcea)⁵. Dintre aceste trei ocne, cea mai recentă era cea de la Slănic⁶.

Dreptul de exploatare precum și sarea acestor ocne aparțineau domnului. Stăpînul moșiei primea doar dijmă în natură din sarea scoasă⁷. Din 1831 dijma nu se mai plătește în sare ci în bani⁸.

¹ N. N. Constantinescu s-a referit, în linia generală, la situația lucrătorilor de la ocne, din vremea de care se ocupă lucrarea de față, în studiul „Din istoricul formării și dezvoltării clasei muncitoare din România pînă la primul război mondial”, București, Editura Politică, 1959, cap. I și II.

² C. Broșteanu se ocupă de existența salinelor din cele mai vechi timpuri, de volumul de sare, preț, volum comercial etc., în lucrarea *Salinele noastre*

³ M. Stamatiu se ocupă de metodele de exploatare și de utilaj în lucrările: *Monografia salinei Slănic*, București, 1943; *Istoricul metodelor de exploatare a zăcămintelor de sare din România*, București, 1943 și *Istoricul exploatărilor de sare din regiunea Slănic-Prahova*, București, 1943.

⁴ C. Broșteanu arată că salinele la noi s-au exploatat încă din vremea romanilor. (C. Broșteanu, *op. cit.*).

⁵ „Se află mine de sare la Telega în jud. Prahova și la Slănic în jud. Secueni. Marea mină din Banat se află în jud. Vilcea”. (M. Carra, *Istoria Moldovei și a României*, București, 1857, p. 181), vezi și Arh. St. București, Ad-tive, vechi, 529/1829, f. 2, 3 și 10.

⁶ În actul de întărire din 5 iulie 1691 dat lui M. Cantacuzino se spune: „cu îndemnarea dumisale s-au deschis de au făcut ocna nouă care mai înainte vreme acolo [la Slănic] n-au mai fost altădată...” (Acad. R.P.R., CC CLXIX/100).

⁷ Aceluiași M. Cantacuzino i se dă dreptul „ca să aibă a-și lua dumnealui dijma de la acea ocna Slănicul din toată sarea domnească veri ciți bolovani ar ieși peste an...” (*Ibidem*).

⁸ Zeciuiala cuvenită din „productul sării” rămîne mai departe „pentru cîte ocne se vor deschide de acum înainte, însă în bani, iar nu în natură...” („Anal. parlam”, vol. I. Fl., pp. 223—224).

Domnii însă nu exploatau totdeauna ocnele în regie, ci de cele mai multe ori le concesionau. În 1831 acest drept de concesionare a venitului ocnelor trece sub controlul Obșteștii Adunări¹.

Arendarea ocnelor de sare (otcupul ocnelor) aducea domnului mari venituri încă din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea²; iar la începutul secolului al XIX-lea aceste venituri s-au dublat³.

Cantitatea de sare care se scotea la începutul veacului al XIX-lea era de 38 milioane de kg pe an, relatează A. Demidof. Pentru a ne putea da seama de însemnătatea acestei cifre pentru vremea aceea, este de ajuns să amintim că suta de ocale⁴ de sare se vindea cu 3,60 taleri⁵, aducând un venit aproximativ de 1 055 555 de lei anual, sumă ce reprezenta „a patra parte din venitul principatului“⁶.

Extracția sării din ocne se făcea cu mijloace foarte primitive. La sfârșitul veacului al XVIII-lea s-au făcut unele propuneri de înnoire a utilajului de extracție, dar nu s-au putut pune în aplicare, „deoarece aceste saline erau date în arendă de principe și nu voia nici acesta și nici arendașul să suporte cheltuielile de instalare“⁷.

Lucrătorii ocnelor în această vreme erau oameni liberi „care exercitau această meserie prin ereditate“, „criminali“⁸ și țigani robi.

La începutul veacului al XIX-lea nu mai găsim deținuți printre lucrătorii ocnelor întrucât ei fiind „în fiare...“ nu puteau face... „nici o slujbă în ocnă...“⁹; de aceea sarea era tăiată numai de oameni liberi, „orînduiți întradins“ și plătiți după cantitatea de sare pe care o tăiau. Lucrătorii ocnelor se împărțeau în mai multe categorii, după munca pe care o prestau. Prima categorie și cea mai importantă era aceea a lucrătorilor care tăiau blocurile de sare, — bolovanii —, și care se numeau ciocănași. Ei primeau, pe la 1807, pentru tăierea unui bolovan de sare de 100—120 de ocale „cite șapte parale“¹⁰.

Cițiva ani mai târziu, pentru aceeași cantitate de sare tăiată primeau numai 6 parale, la care s-a adăugat și o plată în natură de

¹ „Acest venit de acum înainte se va vinde prin strigare la cochivechi, înaintea Obșteștii Adunări...“ („Anal. parlam.“, vol. I, p. 9 și pp. 140—141), vezi și Dianu Fl., *Salinele romine*. Studiu tehnic și economic, București, 1897, p. 91.

² Arendarea sării „ajunsese în anul 1766—67 la suma de 150 000 lei...“ (J. Sulzer, *Geschichte des Transalpinischem Daciens*, 1781—1782, vol. III, p. 390).

³ În 1810 ocnele au fost arendate cu 311 000, iar în 1811 cu 350 000 de lei (V. A. Urechia, *Istoria Romînilor*, vol. IX, pp. 506—507).

⁴ Ocaua era egală cu 1,272 kg sau 1,291 kg.

⁵ „Nu prindea mai mult cumpărătorii ocalelor decît: taleri 3,60 pe una sută de ocă...“ (V. A. Urechia, *op. cit.*, p. 504).

⁶ Anatol Demidof, *Voyage dans la Russie méridionale et la Crimée par la Hongrie, la Valachie et la Moldavie*, 1840, p. 137; vezi și Vaillant, J. A., *La Roumanie*, T. II. Paris, 1844, p. 371.

⁷ J. Sulzer *op. cit.*, p. 148.

⁸ *Voyage en Valachie et en Moldavie...* (par Raicovich, 1789), traduit de l'italien par M. C. R. Lejeune, Paris, 1822, pp. 50—51.

⁹ V. A. Urechia, *op. cit.*, p. 507.

¹⁰ *Ibidem*, p. 504.

„10 oca sare mertic pe fiecare zi și la sfîrșitul anului să se dea fiecărui ciocănaș 500 oca sare mertic“¹.

A doua categorie de muncitori, care era și cea mai numeroasă, era aceea a mîglașilor. Ei lucrau și în ocnă și în afara ocnei. În ocnă luau în primire bolovanii de la ciocănași și „fixau prețul muncii pentru fiecare“², iar afară transportau sarea „de la gura puțurilor pînă la magaziiile de depozit...“³. Munca lor nu avea un caracter permanent, ci erau angajați numai atunci cînd avea nevoie de ei stăpînul ocnelor. Plata lor era de 8 parale pe zi și un mertic de sare, la fel ca la ciocănași⁴.

A treia categorie de muncitori o constituiau „meșterii“⁵. Munca lor nu era legată direct de scoaterea sării, ci ei „executau toate lucrările de lemnărie“ necesare întreținerii utilajului de extracție⁶. Retribuția lor, de la începutul secolului al XIX-lea, nu se cunoaște încă. Dașdiile tuturor acestor lucrători față de vistierie erau plătite „de epistatul ocnelor“⁷.

Numărul aproximativ al lucrătorilor de la toate cele trei ocne din această perioadă era de „90 de lude“, fără a fi incluși aici țiganii, care aparțineau mănăstirii Cozia. Cele 90 de lude erau împărțite astfel:

- „lude 64 la ocna Slănicului,
- „ 18 la Telega,
- „ 3 la Ocnele-Mari și,
- „ 5 la malurile de sare din jud. Buzău“⁸.

Condițiile de muncă ale acestor lucrători erau foarte grele. Ei lucrau cu unelte învechite și greu de mînuit⁹, într-un aer viciat de respirația lor și de fumul și gazele emanate de luminări, lămpi și „chiar din sare“¹⁰ iar pericolul de accidente îi pîndea la fiecare pas. Numai coborîrul lucrătorilor în ocnă prilejuia nenumărate accidente¹¹, fără a mai vorbi de inundațiile din fundul ocnei, de dărîmarea malurilor, de căderea blocurilor de sare, înapoi în ocnă, după ce au fost scoase pînă

¹ V. A. Urechîă, *op. cit.*, pp. 505—507.

² C. Broșteanu, *op. cit.*, pp. 159—167.

³ M. Stamatiu, *Istoricul metodelor de exploatare a zăcămintelor de sare din România*, București, 1943, pp. 17—21.

⁴ V. A. Urechîă, *op. cit.*, pp. 506—507.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Aurora Ilieș, *Exploatarea sării în Țara Romînească pînă în secolul XVIII*, în „Studii și materiale de istorie medică“, vol. I, 1956, p. 174.

⁷ V. A. Urechîă, *op. cit.*, p. 507.

⁸ *Ibidem*, Vezi și Arh. St. Buc., Ad-tive vechi, dos, 221/1829, f. 3, 4, 5, 6.

⁹ Ciocanele de oțel pentru tăiatul sării au fost introduse abia în 1837 la Ocnele-Mari de către Kafegi-bașa, arendașul lor. (M. Stamatiu, *op. cit.*, p. 145).

¹⁰ M. Stamatiu, *Monografia salinei Slănic*, București, 1943, p. 48.

¹¹ Coborîrea se făcea pe scări de lemn fixate în golarile pereților sau pe scări de frînghie suspendate. (M. Stamatiu, *Istoricul metodelor de exploatare a zăcămintelor de sare din România*, p. 21) : vezi și Dianu Fl., *op. cit.*, pp. 62, 65, 68.

la gura ocnei și altele. Munca grea pe care erau nevoiți să o presteze făcea „ca existența acestor feluri de oameni să fie de mică durată și culoarea feții lor era un indiciu al sănătății lor rele“¹.

* * *

În deceniul al treilea al secolului al XIX-lea, condițiile în care erau nevoiți să lucreze muncitorii de la ocne au rămas tot așa de grele. S-au schimbat doar condițiile de plată, s-a precizat cantitatea de muncă ce urma să fie prestată de fiecare muncitor, s-a fixat numărul de zile lucrătoare și s-a mărit numărul categoriilor de muncitori².

Astfel, în 1826 la ocnele din Țara Românească constatăm existența următoarelor categorii de lucrători: ciocănași, mîglași, meșteri, duvalmi și trepădători-călăreți. Ciocănașii și mîglașii erau supravegheați de un număr de lucrători care se numeau vătăfi.

Principalii lucrători ai ocnelor erau ciocănașii. Ei se împărțeau de obicei în trei categorii, după cantitatea de muncă zilnică pe care o depuneau, respectiv după numărul bolovanilor pe care îi tăiau : 3, 2,5 și 2 bolovani. Această cantitate de muncă zilnică se numea cislă.

La ocna Telega³, unde ciocănașii aveau obligația de a lucra 211 zile pe an, condițiile de plată erau stabilite astfel: pentru fiecare bolovan tăiat se plătea cîte 9 parale, deci cu 3 parale mai mult față de anii anteriori și mertic de sare în natură a cărui mărime varia după cislă în care intra lucrătorul. De pildă, cei cu cislă de trei bolovani, adică cei din prima categorie, primeau cîte 30—40 de ocale de sare pe zi, (merticul zilnic) și 1 200 de ocale sare la sfîrșitul anului (merticul anual); celelalte categorii primeau mai puțin. Mai primeau apoi cîte un „dar“ la paști de 1 leu și 20 parale și de 1 leu la sîmpetru. Se rețineau în schimb 39 de lei și 6 parale anual pentru plata luminărilor și a fierului, pentru ascuțitul uneltelor și cîte 20 de parale lunar pentru bir, pe care îl plătea Eforia ocnelor Vistieriei. Astfel, cîștigul anual net al unui ciocănaș din prima categorie (cislă de 3 bolovani) era de 243 de lei și 11 parale, din a doua categorie (cislă de 2,5 bolovani) de 213 lei și 12 parale și din a treia (cislă de 2 bolovani) de 154 de lei și 32 de parale⁴.

Vătăfii⁵ de ciocănași primeau cîte trei lei pe lună leafă fixă, 50—60 de ocale sare merticul zilnic și 2 000 ocale sare la sfîrșitul anului; un „dar“ de paști de 6 lei și 20 de parale și 2 lei la sîmpetru. Pe lângă aceasta mai aveau voie să-și pună oameni care să le taie cîte patru bolovani pe zi, realizînd din diferență pentru ei, cîte 10

¹ Raicevich, *op. cit.*, pp. 50—51.

² Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 4242/1832, f. 324—325.

³ La Telega erau numai de 3 categorii cislele, la celelalte ocne erau de 5 : 3, 2,5, 2, 1.5 și 1.

⁴ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 4242/1832, f. 324—325.

⁵ Vătăfii existau și înainte de 1826 (V. A. Urechîă, *op. cit.*, p. 503).

parale de fiecare bolovan. Fără acest surplus câștigul anual era de 253 de lei și 10 parale.

Mîglașii lucrau cu mîinile și cu carul.

Cei care lucrau cu mîinile aveau obligația de a munci 180 de zile pe an și primeau la fel ca în anii trecuți, cîte 8 parale pe zi, la care se mai adăuga 15—20 de ocale sare mertic zilnic și 1 000 de ocale sare date la sfîrșitul anului. La paști li se dădea un „dar“ de un leu. Din câștigul total se rețineau 6 lei pe an birul, rămîinînd cu o retribuție de 101 lei anual.

Mîglașii care lucrau cu carul nu primeau plată zilnică, ci o dată pe an cîte 2 000 de ocale de sare pe care „prindea cîte 50 lei...” și 25 de lei „ce-i venea pã an dã la cîte 200—300 ocã sare ce i sã dãruia cînd porneau cu carul“, sã ducã sarea la schele. De aceea retribuția anualã nu era decît de 75 de lei.

Vãtafii de mîglași erau plãtiți tot cu luna ca și vãtafii de ciocãnași. Retribuția lunarã era de 7,60 taleri, plus 25—30 ocale, mertic de sare, primit timp de 360 de zile și 2 000 de ocale sare — merticul de la sfîrșitul anului. „Darul“ de paști era de 6 lei și 20 parale, iar cel de la sîmpetru de 2 lei. În total realizau 283 de lei și 15 parale pe an¹.

Meșterii-lemnari primeau cîte 5 lei pe lunã leafã fixã și 25—30 de ocale de sare mertic timp de 360 de zile ; 2 000 ocale sare merticul de la sfîrșitul anului și 8 lei și 20 parale „dar“ de paști și de sîmpetru. În plus față de mîglași și ciocãnași mai primeau cîte 27 de lei anual pentru 360 ocale de mãlai. În total realizau într-un an 280 de lei și 20 de parale.

Duvalmii scoteau sarea din ocnã și îngrijeau de caii ocnei. Pentru aceasta primeau 7,60 lei pe lunã, și timp de 360 de zile merticul de sare de 15—20 de ocale pe zi ; apoi 1 000 de ocale sare, la sfîrșitul anului, 2 lei „darul“ la paști și la sîmpetru și 27 de lei pentru 360 ocale mãlai socotit cîte o oca pe zi, la 3 parale ocaua, la fel ca și meșterii lemnari. În plus, față de ceilalți mai primeau o retribuție de 31 de lei pentru „haine de protecție“ socotiți astfel : 5 lei pentru o glugã, 6 lei pentru 6 perechi opinci și 20 de lei pentru o saricã. În total cîștigau 265 de lei anual din care se scãdeau 6 lei pe an birul cãtre vistierie.

Trepãdãtorii-cãlãreți aveau datoria de a merge unde cereau interesele ocnei, fiind un fel de curieri. Ei erau plãtiți tot cu o leafã fixã, însã, numai de 3 lei pe lunã, și timp de șase luni, adicã atît cît aveau obligația sã lucreze primeau merticul de sare zilnic de 15—20 ocale și cel de la sfîrșitul anului de 1 000 de ocale. Mai primeau 8,20 lei „dar“ de paști și de sîmpetru. Toate acestea aduceau un venit de 114 lei și 20 de parale pe an.

¹ La Telegra vãtafii de mîglași se numeau pircãlabi (arh. St. Buc., Vornicia din Lãuntru, 532 1832, f. 32).

Acestea erau categoriile de muncitori care lucrau la Telega în 1826 și retribuțiile pe care le primeau. Numărul exact al lor nu este încă cunoscut, nici global și nici pe categorii de muncitori¹.

La ocna Slănic, în 1826, lucrau aceleași categorii de muncitori și cu același număr de zile pe an, iar retribuția lor se deosebea în foarte mică măsură de a acelorora de la Telega.

La Ocenele-Mari, găsim mai multe deosebiri față de celelalte două ocne. O primă deosebire și cea mai importantă era că muncitorii de aici aveau obligația de a lucra 263 de zile pe an, adică cu 52 de zile mai mult decât cei de la Slănic și Telega, iar merticele, atât cel zilnic cât și cel anual, erau mult mai mici. Primeau, în schimb, în plus față de celelalte două ocne, 7 coți de aba pe care o „lua în natură după prețul de atunci“, a cărei valoare era de 6 lei, și 3,20 lei pentru „iminei² și făcliile“ la paști. Reținerile pentru seu, făurit „otele și hier“ erau mai mici decât la primele două ocne.³

Spre deosebire de ocnele Slănic și Telega, la Ocenele-Mari existau și două „căpetenii“ de vătăfi, una pentru „rumini“ și alta pentru „țigani“ care formau o nouă categorie de muncitori. Atât căpetenia cât și vătăful de ciocănași erau retribuiți la fel cu un ciocănaș din categoria întii.

Miglașii care munceau cu miinile primeau mult mai puțin decât cei de la celelalte două ocne — aproape jumătate⁴, deși numărul zilelor lucrătoare cerute lor era de două ori mai mare, adică 360 în loc de 180 câte erau la Telega și Slănic.

În schimb miglașii care lucrau cu carul erau plătiți mai bine decât cei de la Telega și Slănic.

Căpetenie⁵ exista și la vătăfii de miglași nu numai la cei de ciocănași, retribuția lor însă era mult mai mare decât la aceștia din urmă.

Vătăfii de miglași, la Ocenele Mari, îndeplineau și funcția de trespădători-călăreți⁶.

Duvalmii erau numiți pîrgari la Ocenele-Mari și, spre deosebire de cei de la primele două ocne, aceștia scoteau sarea din ocnă cu caii lor, pe care îi hrăneau și pentru care cumpărau hamuri din banii lor. Așa se explică de ce plata lor era atât de mare în comparație cu aceea a duvalmilor de la Slănic și Telega — de 678,20 de lei anual.

¹ Arh. St. Buc., Visticria Țării Rom., 4242/1832, f. 324—325.

² Iminci — pantofi groși țărănești cu virful ascuțit.

³ Arh. St. Buc., Visticria Țării Rom., 4242/1832, f. 60 și 317.

⁴ În document se spune că de aceea câștigă puțin fiindcă „miglașii fiind la număr mai mulți intră cu rîndul în slujba ocniei și are vreme a-și căuta și de a sa agoniseală“. (Arh. St. Buc., Visticria Țării Rom., 4242/1832, f. 115—116).

⁵ La Slănic și Telega nu existau căpetenii de vătăfi.

⁶ La Ocenele-Mari nu exista categoria de muncitori a trespădătorilor călăreți. Funcția lor a fost îndeplinită întotdeauna de vătăfii de miglași (Arh. St. Buc., Visticria Țării Rom., 4242/1832, f. 115—116).

Sarea din ocnă se scotea cu ajutorul crivacului¹. Munca lor era destul de periculoasă, puteau foarte ușor să alunece pe gura ocnei, în momentul în care apucau burduful cu sare ajuns la suprafață².

Acestea erau toate categoriile de muncitori cu retribuțiile respective, care lucrau la cele trei ocne în anul 1826.

În anii care au urmat, aceste retribuții au mai crescut, după cum a crescut și numărul categoriilor de muncitori, dar în foarte mică măsură față de profitul pe care îl realiza arendașul ocnelor de pe urma muncii lor și față de creșterea prețurilor la articolele absolut necesare traiului.

Așa, de exemplu, în 1832, după șase ani deci, plata pentru tăierea unui bolovan de sare n-a crescut decît cu 2 parale la Slănic și Telega³, în timp ce prețul mălaiului, opincilor și chiar al sării s-a dublat. Tocmai pentru acest motiv (dublarea prețului sării) arendașul ocnelor în 1832 a transformat merticele de sare — zilnice și anuale — în mertice în bani, fapt ce a dat naștere la o serie de nemulțumiri în rîndurile muncitorilor în cursul anilor 1832 și 1833. În general însă, retribuția nominală a fiecărei categorii de muncitori de la ocnele Slănic și Telega a crescut între anii 1826—1832, dar în comparație cu creșterea prețurilor — tot dintr-acest interval — la mărfurile de primă necesitate⁴, creșterea retribuției nu a dus la îmbunătățirea venitului lucrătorilor.

Schimbări în ceea ce privește împărțirea muncitorilor pe categorii de muncă sau mărirea numărului acestor categorii nu întîlnim în această perioadă (1826—1832) la ocnele de la Slănic și Telega.

La Ocnele-Mari, în schimb, se mărește numărul categoriilor de lucrători prin includerea între ei a cărbunarilor, precum și a unui număr de vătafi pentru fiecare categorie de muncitori. Aceștia erau : — în afară de vătafii mîglașilor și ciocănașilor existenți mai dinainte

¹ Crivacul era un dispozitiv special, cu ajutorul căruia se scotea sarea din ocnă pînă la suprafață, și care se compunea dintr-un tambur cilindric cu ax vertical, acționat de caș prin intermediul a patru birne așezate în cruce, pe care se înfășura un otgon, de capătul căruia era legat un burduf în care se punea sarea. (M. Stamatiu, *Istoricul metodelor de exploatare a sării din România*, pp. 17—21).

² „Nu arareori s-au întimplat accidente mortale, fie prin căderea de blocuri de sare pe gura puțurilor, în capul lucrătorilor din fundul ocnelor, fie chiar a înșiși gararilor [duvalmii]”. (M. Stamatiu, *op. cit.*, pp. 17—20).

³ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 4242/1832, f. 61—78.

⁴ Mălaiul s-a ridicat de la 3 la 5 parale ocaua (*Ibidem*, f. 329—330), iar sarea între 1826—1832 s-a vîndut cu 7 lei suta de ocale și „pentru că nu avea căutare se vindea de către ciocănașii și băcanii orașelor ocnelor și cite 2 lei și jumătate, mult pînă la trei lei suta, iar bucăți mici ce le zic gojile și cu doi lei, încă și cite două ocă la para. Această necăutare și ieftinătate a sării făcea pe cămărași după „vreame, să dea ciocănașilor merticile în natură”. „Stăpînirea acum (1832) pentru al vistieriei folos, iar nu pentru al lor, nici pentru al obștii, au suit prețul sării la 15 lei suta de ocă la gura ocnei”. (*Ibidem*, f. 61—78).

⁵ La Slănic și Telega nu erau cărbunari, fiindcă meseria lor o făceau „șiganii fauri”. (*ibidem*, f. 115—116).

— vătafii de meșteri, vătafii de pîrgari și vătafii de cărbunari, care, în anii precedenți, nu sînt menționați în documente.

În ceea ce privește plata și aici s-a mărit la toate categoriile de muncitori, ca și la cei de la ocnele Telega și Slănic, dar din aceleași motive, această sporire nu a adus nici un fel de îmbunătățire venitului lor.

Statisticile de plată ale lucrătorilor de la cele trei ocne, din anii 1832—1833, oglindesc o serie de schimbări de amănunt privind retribuția fiecărui muncitor, precum și o schimbare comună tuturor ocnelor — reducerea merticelor de sare în natură fie cele anuale, fie amîndouă, la toate categoriile de muncitori. Cele zilnice în majoritate s-au transformat în mertice în bani, cele anuale la unii s-au transformat în „daruri“ de Anul Nou, iar la alții s-au desființat cu totul. Această convertire a retribuției din natură în bani era o consecință firească a intrării Moldovei și Țării Romînești, după tratatul de la Adrianopol, „în orbita unei piețe mondiale... dominată de modul de producție capitalist“, care face ca „vînzarea în străinătate a produselor lor să devină interesul predominant“¹, iar aceasta a dus la accentuarea exploatării (lucrătorii realizau mai mult primind merticele în natură decît în bani). De aceea, cererea de a li se da din nou merticele în natură va fi una dintre principalele revendicări înscrise în jalbele lor pe care le fac la sfîrșitul anului 1832 și în tot cursul anului 1833.

Numărul lucrătorilor de la cele trei ocne din anul 1832, global și pe categorii de muncă este cunoscut. Astfel la Telega erau în total 430 de muncitori. Dintre aceștia 158 erau ciocănași (35 ciocănași cu cislă de trei bolovani, 48 cu cislă de 2,5 bolovani și 75 cu cislă de doi bolovani) și 245 erau mîglași (210 munceau cu mîinile² și 35 cu carul). Și unii, și alții erau controlați de cîte 6 vătafi. Apoi mai existau 5 meșteri, 6 duvalmi și 5 trepădători-călăreți³. La Slănic erau 547 de muncitori. Dintre aceștia 169 erau ciocănași (31 cu cislă de trei bolovani, 69 cu cislă de 2,5 și 69 cu cislă de 2 bolovani) și 347 erau mîglași (251 lucrau cu mîinile și 96 cu carul). Peste ciocănași erau 6 vătafi iar peste mîglași 8. Mai lucrau la Slănic 8 duvalmi și 5 călăreți al căror număr a rămas neschimbat din 1826⁴. La Ocnele-Mari⁵ erau 579 de muncitori dintre care 202 ciocănași (18 cu cislă de trei

¹ K. Marx, *Capitalul*, I, E.S.P.L.P., București, 1957, p. 259.

² Numărul mîglașilor nu este statornic, ci se reduce sau se mărește după trebuință.

³ Arh. st. Buc., Vistieria Țării Rom., 4242/1832, f. 331—334.

⁴ *Ibidem*, f. 334 și 337.

⁵ Lucrătorii de la Ocnele-Mari sînt scutiți de orice dajdic față de stăpînire; cei de la Slănic și Telega, atît ciocănașii cît și mîglașii, plătesc Eforiei ocnelor un bir de 20 de parale pe lună și Eforia plătește dajdia tuturor către vistierie. (Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 4242/1832, f. 61—78).

bolovani, 37 cu cislă de 2,5 bolovani și 147 cu cislă de 2 bolovani) și 303 mîglași (278 care munceau cu mîinile și 25 cu carul).

Peste ciocănași erau 6 vătăfi și 2 căpetenii de vătăfi; peste mîglași era o căpetenie și 10 vătășei de mîglași „care intră dă rînd cîte 5 pe săptămînă și sînt și pezodromi¹. Numărul lor a scăzut cu doi față de 1826. Mai existau, la Ocele-Mari, 13 meșteri lemnari peste care era un vataf de meșteri, 24 de pîrgari care lucrau „cu rînd cîte 12 pe săptămînă“², cu un vataf și 15 cărbunari tot cu un vataf.

Numărul total al lucrătorilor de la cele trei ocele, în 1832, era de 1556. O știre din 1831 dă cifra de 1783 ca „oameni“ ai celor trei ocele din care 760 erau la Slănic, 518 la Telega și 505 la Ocele-Mari, dar se includ în această cifră și funarii, rîndașii, băcanii, mămularii, săpunarii, cizmarii, cojocarii, croitorii și dogarii la ocna Slănic; cantaragii, purtătorii de scrisori, doctorii, bucătarii, brutarii, lumînărarii, dogarii, vătășei ai curții, dirvari ai curții, rîndașii, portarii, funarii și țircovnicii la Telega și paznicii înarmați, măcinătorii, scriperii, bătăturașii și buștenarii la Ocele-Mari³. Aceste categorii de muncitori formau personalul auxiliar al ocnelor; numărul lor era destul de însemnat în raport cu lucrătorii propriu-ziși din ocnă. Ei se recrutau, ca și ceilalți de altfel, din localitatea respectivă, Slănic, Telega sau Ocele-Mari și se mai completau cu oameni din satele vecine. O știre din 1829 ne atestă că locuitorii satului în care se afla ocna erau obligați, prin contract, să lucreze la ocnă, de aceea ei nu erau supuși decît jurisdicției „contracciului ocnei“, nici o autoritate dinafară nu-și putea exercita puterea asupra lor decît la cererea lui, iar acest lucru era recunoscut de întreg ținutul. Astfel „contracciul“ exercita funcțiile judecătorești, strîngea birul pe care apoi îl plătea Vistieriei, „într-un cuvînt el reunea toate puterile astfel încît nici o intervenție a vreunei autorități să nu poată cu nimic stînjiți munca exploatației“⁴. Ocele-Mari recrutau ciocănașii din mahalaua Teiului a satului Ocele-Mari și „dintre robii mănăstirii Cozia“⁵ care erau țigani. Pe lângă aceștia mai erau și condamnații la muncă silnică, care din 1831 au început „să se întrebuițeze din nou la tăierea sării“⁶. Condamnații care reușeau să taie doi bolovani pe zi primeau „20 dramuri rachiu prost de prune“..., cei care tăiau 2,5 bolovani primeau „30 de dramuri“... și cei care tăiau 3 bolovani „luau 50 dramuri sau prețul acestui rachiu în bani“⁷. Din acest „cîștig“ două părți se dădeau vorniciei temnițelor pentru a le „întrebuița la hrana și băutura și îmbracă-

¹ Pezodromi=alergători, adică cei care îndeplineau funcția de trepădători—călăreți, cum erau la ocele Slănic și Telega. Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 4242/1832, f. 329—330.

² *Ibidem*.

³ În documentul respectiv este dat numărul exact al tuturor categoriilor ale acestor muncitori. (Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 1272/1831, ff. 27—39, 41—58 și 61—67).

⁴ Arh. St. Buc., Ad-tive vechi, 529/1829, f. 2, 3 și 10.

⁵ *Ibidem*, dos. 221/1829, f. 3, 4, 5.

⁶ „Anal. parlam.“, vol. I, P₁, pp. 533—534.

⁷ *Ibidem*, pp. 422—424.

mintea lor... iar cealaltă a treia parte va rămîne de capital pentru fiecare vinovat în parte, care i se va da în ziua slobozirii lui“¹. Dar și aceasta era destul de iluzorie întrucît din ea se mai scădea „partea cheltuielilor făcute de dinsul“².

* * *

Retribuția muncii fiecărui muncitor, așa cum reiese din tabelele de plată³, nu lămurește în ce măsură ea putea satisface cerințele de trai ale muncitorilor. O serie de nesupunerii, de răzvrătiri, urmate de jalbe, care au loc între anii 1831—32 lămuresc întru totul această problemă.

Astfel, încă de la sfîrșitul anului 1831 lucrătorii au început „a se lepăda de slujba ocnei“⁴, în special cei de la Ocnele Mari. Cauza acestei nesupunerii, spunea Eforia ocnelor, era „că nu s-au deosebit numiții... dă către ceilalți birnici ai satelor“, iar atunci cînd li se strîngea birul era un bun prilej de a fi îndemnați de către organele de percepție să nu mai lucreze la ocnă. În 1831 numărul muncitorilor care nu mai voiau să lucreze la ocnă era atît de mare încît „nici a treia parte din obicinuita pă lună sumă de bolovani nu să taie“. Aceeași situație era și la ocna Slănic din care cauză „s-a dărăpănat acest huzmet foarte“. Eforia a crezut că pentru a-i determina să-și reia „datoria slujbei lor la ocne“⁵ va fi destul să le plătească — ca mai înainte — birul către vistierie, ferindu-i astfel de a veni în contact cu organele de percepție pe care le considera instigatoare întrucît acestea îi îndemneau să nu lucreze la ocnă.

Dar numai plata birului nu putea îndrepta situația grea a muncitorilor care se datora în primul rînd condițiilor de lucru și de retribuire necorespunzătoare. Dovadă că și după ce s-a soluționat problema plății birului, ciocănașii „au arătat [mai departe] ...îndărătnicie... la datoria slujbașilor“⁶, de data aceasta pentru motivul că erau forțați să primească a fi încartiruiți la ei și hrăniți tot de ei militarii de la paza ocnei. Pentru bunul mers al „huzmetului“ Eforia a fost nevoită să ia din nou măsuri de înlăturare a abuzului.

În 1832 nesupunerile sînt mai numeroase, mai ales după ce s-a aflat că Kisseleff va face o călătorie în toată țara, cu care prilej va vizita și ocnele. Într-adevăr, pe la începutul anului 1832, Kisseleff a făcut această vizită, și a rămas profund impresionat de condițiile grele de muncă ale lucrătorilor. Această stare explica din plin fenomenul descreșterii numărului lor, și amenința salinele să rămînă fără lucrători⁷. Cu această ocazie lucrătorii i-au adresat plîngerii în care descriau

¹ „Anal. Parlam.“, vol. I, P₁, p. 422-424.

² *Ibidem*.

³ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., dos. 4242/1832, f. 115—116

⁴ *Ibidem*, 1272/1831, f. 1.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, dos. nr. 2887/1831, f. 663.

⁷ *Ibidem*, dos. nr. 4242/1832, f. 2.

condițiile lor grele de muncă, precum și faptul că: „toate clasele din Valahia“ au obținut oarecare ameliorări; numai situația din saline „s-a înrăutățit“¹. Ieșirea din această situație grea ei n-o vedeau decât dacă se revenea la condițiile de plată din 1826, când ocele erau în arenda lui Hagi Moscu, și când aveau mai mult folos pentru că merticele se dădeau în natură.

Kisseleff, care și-a dat seama de importanța economică a salinelor dă dreptate lucrătorilor și hotărăște să se ia măsuri de îndreptare în primul rînd a condițiilor lor de plată, mai ales că — arată el — aceștia lucrau „într-o ramură principală a veniturilor publice, care după trei ani s-a ridicat la o valoare de cinci ori mai mare decât era în timpul lui Hagi Moscu, adică în 1826“², iar plata lor crescuse foarte puțin, ba la unii chiar a scăzut. În acest scop, în iunie 1832, Kisseleff propune Consiliului administrativ să dispună întocmirea unui proiect de regulament prin care să se îmbunătățească condițiile de plată ale lucrătorilor. Întocmirea regulamentului trebuia să fie făcută cît mai repede pentru a putea fi inclus în Regulamentul Organic și aplicat la 1 ianuarie 1833. În proiect Kisseleff recomandă să se țină seama neapărat de cererea muncitorilor de a li se da merticele în natură și nu în bani, apoi retribuția să fie proporțională cu munca grea pe care o prestau, iar calculele retribuției să nu fie făcute în mod „arbitrar așa cum sînt cele de acum“. Pentru a se soluționa problema mării numărului de lucrători, să se recruteze muncitori și din rîndurile țiganilor domnești, tineri între 14—28 de ani care se vor obișnui mai ușor cu acest fel de muncă, așa cum se făcuse și în Oltenia cu țiganii mănăstirii Cozia³. Vistieria trebuia să pună în vedere Eforiei, să ia măsuri imediate pentru a se mai adăuga încă „o zi de odihnă pe săptămînă“ ciocănașilor care erau „îngreuiți foarte tare, cu tăierea sării în toate zilele săptămînii“, afară de duminică. Consiliul administrativ recomandă Vistieriei să-l invite pe cămărașul Manolache Serghiadis „ca avînd desăvîrșită știința a lucrării ocnelor“ să mai găsească încă doi „cămărași vechi“ și împreună constituiți într-o comisie să redacteze proiectul de îmbunătățiri „potrivit cu alăturatele însemnări trimise de d. Prezident“⁴. Pentru ziua de odihnă în plus pe săptămînă Vistieria dă abia peste o lună dispoziții Eforiei ocnelor de a lua măsuri, ca, „dimpună cu duminica să aibă fiecăre ciocănaș două zile de odihnă“⁵. Pentru proiectul de îmbunătățiri însă, în afară de invitația făcută cămărașului M. Serghiadis, Vistieria nu a mai luat nici o măsură. De aceea Kisseleff, în cîteva rînduri, a fost nevoit să-i reamintească obligația de a prezenta un proiect larg de îmbunătățiri, în care condițiile de plată trebuiau „să fie scrise cu cea mai mare claritate și în forma cea mai potrivită dezvoltării pe viitor a germenilor

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., dos nr. 4242/1832, f. 2.

² *Ibidem*.

³ V. A. Urechia, *op. cit.*, p. 507.

⁴ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 4242/1832, f. 21.

⁵ *Ibidem*.

de prosperitate de care aceste locuri erau capabile, evitînd cu grijă toate clauzele care ar putea da naștere la reclamații“¹.

În cele din urmă Consiliul administrativ numește o comisie care trebuia „să chibzuiască și să aștearnă un proiect potrivit cu acele însemnări ale Ex. Sale“². Din această comisie făcea parte, cămărașul Manolache Serghiadis, „sluger Mihalache stolonacealnicul controlului“ și vistier Temelis³. Acestora li s-a recomandat ca înainte de a trece la redactarea proiectului, să cerceteze mai întîi la fața locului care erau „cele mai dinainte orînduiei și de cele de acuma ce urmează la lucrarea ocnelor“ pentru a putea chibzui cum să se mărească numărul ciocănașilor, iar Eforiei i s-a pus în vedere că era obligată a le da orice informație în legătură cu această problemă⁴. Comisia însă, cu toate că s-a constituit, nu întreprinde nimic, dimpotrivă încearcă să împiedice plecarea „la fața locului“, invocînd fel de fel de pretexte⁵. De aceea Kisseleff, la 20 august 1832, este nevoit să ordone pur și simplu comisiei să-și înceapă lucrările neîntîrziat⁶.

Statisticile făcute mai tîrziu de membrii comisiei în legătură cu plata ciocănașilor nu oglindeau situația reală. Ele nu arătau cît primea un ciocănaș pentru munca sa de la fiecare ocnă în parte, și după cislă. ci au făcut un fel de medie pentru trecut, iar pentru 1832 au dat ca plată generală, retribuția pe care o primeau ciocănașii din categoria întîia de la Ocnele-Mari, care era mai mare decît la celelalte două ocne. Atît plata cît și merticele zilnice sînt calculate pe 265 de zile; în realitate nu erau atîtea zile lucrătoare, ci fiecare ocnă își avea un număr fix de zile lucrătoare și care era la toate sub 265⁷. Membrii comisiei cunoșteau realitatea, dar pentru a nu-și trăda interesele de clasă au întocmit, în mod conștient, neclar și nereal statisticile, înșelînd bunele intenții ale lui Kisseleff și sacrificînd interesele celor ce munceau.

După cercetările preliminare, în luna septembrie 1832, comisia a trecut în sfîrșit la redactarea proiectului de statut al lucrătorilor de la ocne. Prin acest statut s-au reglementat numărul categoriilor de muncitori, raporturile dintre ei și arendașul ocnii, precum și numărul zilelor de lucru pe care trebuiau să le presteze lucrătorii de la ocnele din Țara Romînească. În încheiere statutul face propuneri de îmbunătățire a modului de exploatare a sării și de depistare a noi locuri bogate în sare. De remarcat e și felul cum comisia motivează, la începutul proiectului, cererea muncitorilor de a se reveni la condițiile de plată din anul 1826: „pricina nu este căci atunci să folosea din cele

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 4242/1832, f. 2.

² *Ibidem*, f. 14.

³ *Ibidem*, f. 21.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, f. 27.

⁶ Vistieria la rîndul ei poruncește comisiei să plece și într-adevăr pleacă la 25 august 1832 în cercetare la ocne. (*Ibidem*, f. 32, 34, 36).

⁷ *Ibidem*, f. 3—4.

ce lua cu mai mult... atunci vedea nevoile ce erau pă ceilalți lăcuitori, birurile și cheltuielile cele mari ale satelor și a podvezilor rele necurmăte și că ei petrecea(u) în toată vremea nesupărați¹. Totuși sînt nevoiți să menționeze că munca lor este foarte grea cu toate că „dă-prinderea aduce mare înlesnire la orice muncă”².

Pentru fixarea plății unui ciocănaș autorii proiectului au luat ca unitate de măsură ciștigul zilnic al unui „muncitor meseriaș dă țară”³. Cisla ciocănașilor s-a stabilit numai de trei „mîini” adică de: 3 bolovani, de 2,5 și de 2 bolovani pe zi⁴, „pentru care vor lua și mertic”, iar pentru cei neputincioși sau cei tineri cisla va fi de 1,5 și 1 bolovan, dar nu li se va da mertic, „ci numai plată pe bolovanii ce vor tăia”⁵.

Greutatea unui bolovan pentru a fi considerat ca atare trebuia să fie de 200 de oca la Ocnele-Mari și de 250 la ocnele Slănic și Telega, cei care vor fi sub această greutate vor fi socotiți doi pentru un bolovan. Colțurile se vor socoti cîte trei la un bolovan, cu toate că la tăiat „are osteneală cît și un bolovan”, dar nu se poate socoti drept bolovan, fiindcă „păgubește huzmetul”.

Bolovanii urmau să fie cîntăriți prin procedeul ce se folosea „la ocnele din Transilvania și care este cunoscut și pe la ocnele de aici”⁶.

Ciocănașii vor fi supravegheați mai departe de vătăfi care vor fi în număr egal, cei de la Slănic cu cei de la Telega, adică cîte șase; patru trebuiau să rămînă în ocnă, iar doi trebuiau „să umble cu răboju pînă sat să adune pă cei ce vor fi lipsind din lucru”⁷.

Plata ciocănașilor se va face astfel: cei cu cislă de trei bolovani vor primi cîte 35 de parale pentru tăierea unui bolovan și 30 de parale pe zi „sub numire de mertic”; cei cu cislă de 2,5 vor primi cîte 30 de parale pentru tăierea unui bolovan și 25 de parale pentru mertic și cei cu cislă de doi bolovani 30 de parale pentru tăierea unui bolovan și 20 de parale pentru mertic. Sarea corespunzătoare merticului trebuiau să o taie aparte fără să fie „scrisă în panahidă”, pe care, pentru a-și putea lua banii, erau obligați să o și ducă la locul „orînduit”. Cei care vor tăia mai mulți bolovani decît le va fi cislă vor primi cîte 35 de bani de bolovan, fără mertic. La fel vor fi retribuți și cei cu cislă de 1,5 și de 1 bolovan. Deosebirea în plata bolovanilor și a merticelor s-a făcut „ca să se îndemneze unul după altul să primească cislă dă 3 bolovani”. Chiar și cei din cislă de 3 bolovani dacă nu o vor îndeplini nu vor primi decît 30 de parale pentru tăierea fiecăruia.

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., dos. 4242/1832, f. 61—78.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

Din acest câștig un ciocănaș trebuia să plătească la chelărie pentru „seu sau luminări, her și oțel cu prețul ce va umbla“, precum și pentru ascuțitul și reparatul ciocanului¹.

Mălaiul nu se va mai da fără plată, ci va trebui să-l cumpere, dar pentru a nu pierde timpul cu căutarea lui, Eforia va trebui să se îngrijească „a avea magazie de mălaiu de unde ciocănașii... își vor cumpăra oricât vor vrea cu prețul ce va umbla“². Această propunere de a ține magazine proprietarul întreprinderii, de unde să se aprovizioneze muncitorii, nu poate fi altceva decât o transpunere, în forme mai vagi la început, a unor metode noi de exploatare a muncitorilor, folosite pe scară largă și de multă vreme în lumea capitalistă din apusul Europei.

Ciocănașilor de la Ocnele-Mari li se vor mai da la sfârșitul anului câte 17 lei pentru 7 coți de aba pe care îi luau pînă acum „în natură pentru alte mertice“. Celor de la Slănic și Telega li se va da, tot pentru merticele și darurile pe care le luau pînă acum, câte 25 de lei ciocănașilor cu cîsla de 3 bolovani, iar celorlalți câte 20 de lei.

Ciocănașilor și mîglașilor care se vor nimeri să fie de rînd simbăta, li se vor da câte cinci ocale de sare pentru „trebuința caselor i a vitelor“.

La ocnele de la Telega și Slănic, ciocănașii nu vor mai plăti Eforiei câte 20 de parale pe lună pentru bir, ci „vor fi de acum înainte scutiți și nedajnici precum au fost și sînt ciocănașii și mîglașii de la Vel Ocnă“.

Pentru a li se ușura procurarea lemnului de foc, Eforia se va învoi cu „proprietarii moșilor“ care în schimbul „merticelor de sare“, vor da voie lucrătorilor ocnelor să-și ia „lemn de foc, din locuri nepoprite“.

Vătafii de ciocănași vor primi câte 30 lei pe lună, leafă fixă, 50 de parale pe zi în loc de mertic de sare și un dar de 150 de lei la sfârșitul anului.

Căpeteniile de vătafi de ciocănași vor primi câte 40 de lei pe lună leafă fixă și câte 60 de parale „mertic pã toate zilele“, iar la sfârșitul anului câte un „dar“ de 200 de lei³.

În categoria mîglașilor, în proiectul de statut, au fost incluși restul muncitorilor din ocne, subliniindu-se chiar că „toți poslujitorii ocnei, bez ciocănași, cu un cuvînt se numesc mîglași“. Retribuția zilnică a unui mîglaș va fi egală cu retribuiția unei zile de lucru hotărîită pentru un clăcaș „de către Obșteasca Adunare“. Astfel :

Un mîglaș ce va lucra cu mîinile va primi pe o zi sau noapte de lucru câte un leu și, în loc de mertic zilnic 20 de parale ; pentru merticele și „darurile“ de peste an câte 20 de lei. Numărul zilelor de lucru care vor fi obligați să-l presteze va fi de 120. În total vor primi pentru aceste zile de muncă 200 de lei.

Mîglașul care lucrează cu carul va primi câte 2 lei pe zi și 30 de lei pentru merticul de la sfârșitul anului. Numărul obligatoriu de zile de lucru va fi de 90, pentru care va fi retribuit cu suma de 210 lei.

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., dos. 4242/1832, f. 61—78.

² *Ibidem.*

³ *Ibidem.*

Un vătaf de mîglași va primi o leafă fixă de 20 de lei pe lună. pentru merticele zilnice 30 de parale pe zi și pentru merticele și „darurile“ de peste an cîte 100 de lei. Este obligat să lucreze însă „toate zilele anului... fiindcă nu are rînd“. Retribuția aproximativă pentru întregul an era de 610 lei.

Căpetenia vătafilor de mîglași de la Ocnele-Mari va primi o leafă fixă de 100 de lei pe lună și 250 pe an pentru mertice și „daruri“, în total va primi 1 450 de lei pe an.

Vătășeilor de mîglași li se va plăti cîte 25 de lei pe lună și 100 de lei pentru merticile și „darurile“ din timpul unui an, primind în total 400 lei pe an.

Un vătaf de cărbunari va primi cîte 15 lei pe lună și 50 de lei pentru „darurile“ și merticile de peste an. Cîștigul anual va fi de 230 de lei.

Un cărbunar va primi cîte 5 lei pe lună și 30 de lei merticul anual, în total va cîștiga 90 de lei pe an.

Un alergător cu calul sau trepădătorii de la Slănic și Telega vor primi cîte 10 lei pe lună și 60 de parale pe zi în zilele cînd „va zăbovi în călătorie“.

Vătaful de pîrgari va primi cîte 25 de lei pe lună leafă fixă, și 100 de lei pe an pentru mertice și „daruri“, în total 400 de lei anual.

Funarii¹ vor primi cîte 10—15 parale pentru 4—5 ceasuri de lucru pe zi și rîndașii cîte 20 de parale pe zi.

Păzitorii vor primi leafă în raport cu munca care li se va da. Și mîglașii „vor fi apărați de dajdii“ ca și ciocănașii. Pentru aceasta se va înțelege Eforia cu Vistieria prin „suptocirmuitorii și otcirmuitorii județelor“.

Cantaragiii, păzitorii la poarta ocnei, semașii, chelarii, precum și cămărașii și grămăticii nu sînt incluși în proiect pentru reglementarea plății, întrucît ei „să orînduiesc de eforie cu învoire“.

Plata fiecărui lucrător din ocnă, conform proiectului, s-a mai îmbunătățit în raport cu situația existentă în același an, dar revendicarea lor principală, de a li se da sarea în natură, nu a fost satisfăcută.

* * *

În afară de plată, proiectul mai reglementează și numărul zilelor de odihnă pe care trebuia să le aibă un lucrător.

Reglementarea se cerea a fi făcută în raport cu anotimpurile. Astfel, timpul cel mai potrivit pentru tăiatul sării era în intervalul dintre luna februarie și sfîrșitul lunii iunie și 15 august și sfîrșitul lunii octombrie. În ianuarie nu se putea lucra pentru că îngheța sarea și se sfărîma la tăiat, iar în iulie, cînd erau călduri mari de asemenea nu se putea lucra întrucît „vremea în ocnă umblă întocmai ca și afară“. Citeodată însă nu erau geruri în ianuarie și nici călduri în iulie și atunci se putea lucra normal întreg anul.

¹ Funarii făceau funii pentru nevoile ocnei.

În proiect s-au acordat câte 12 zile de odihnă la toate trei ocnele pentru paști ; 4 zile la Ocnele-Mari, 20 la Slănic și 10 la Telega pentru plug ; 6 la Ocnele-Mari, 15 la Slănic și 10 la Telega pentru prășitul și săpatul porumbului ; 3 la Ocnele-Mari, 15 la Slănic și 20 la Telega pentru coasa finului ; 3 la Ocnele-Mari, 15 la Slănic și 20 la Telega pentru strînsul porumbului. Luna decembrie a fost acordată în întregime, considerîndu-se ca cea mai dificilă pentru tăiatul sării și toate duminicile care cădeau în sezonul de lucru al fiecărei ocne. Acestea însumau 44 de zile la Ocnele-Mari, 41 la Slănic și 38 la Telega. Apoi tot ca zile „de odihnă“ se mai adăugau cele 12 sărbători de peste an, așa-zise „împărătești“ precum și un număr de zile în timpul bilciurilor anuale care aveau loc în apropiere de ocna, astfel : cei de la Ocnele-Mari aveau 3 zile libere cînd era bilciul de la Riureni ; cei de la Slănic o zi cînd era bilciul din ziua de Sf. Gheorghe și cei de la Telega 2 zile pentru bilciul din ziua de arhangheli. În total lucrătorii de la Ocnele-Mari aveau 117 zile „de odihnă“, cei de la Slănic 161 și cei de la Telega 154 de zile, care, scăzîndu-se din cele 365 de zile ale anului, rămîneau cu zilele de lucru obligatorii : 248 Ocnele-Mari, 204 Slănic și 211 Telega. Diferența între numărul zilelor lucrătoare de la cele trei ocne se explica mai întii prin cauze de ordin geografic și apoi de ordin social-economic.

Din aceste zile însă trebuia să se mai scadă încă câte o zi pe săptămîină, conform „bunăvoinței înaltei excelenți“ care a cerut să li se dea două zile de odihnă pe săptămîină, ceea ce nu convenea autorilor, pentru că, spuneau ei, „acest adaos de zile de odihnă pricinuieste împuținare și la folosul muncitorilor și la venitul huzmetului“. Numărul lor ajungea să fie de 44 pe an la Ocnele-Mari, 41 la Slănic și 38 la Telega, iar după ce se făcea și acest scăzămînt rămîneau zile lucrătoare 204 la Ocnele-Mari, 163 la Slănic și 173 la Telega.

Includerea în proiect a acestei zile de odihnă pe săptămîină a fost o revendicare pentru care au luptat și au cîștigat-o lucrătorii.

Ultima problemă de care se ocupă proiectul este problema îmbunătățirii lucrării ocnelor și a scoaterii sării. Pentru aceasta se preconizează două mijloace : a) Eforia să dea ordin ca toate ocnele să lucreze „cu silință“, în special ocna Slănic, care este „mai dă temeiu ocna“ ; b) să se pună în exploatare două ocne o dată, plus o ocniță de rezervă, pentru ca în timp ce într-o ocna se lucrează, în cealaltă să se curețe sarea măruntă, „ca să nu piardă ciocănașii jumătate ziua numai a rîni măruntă și a o da într-o parte ca să-și deschiză brazda“ ; c) la deschiderea unei ocne noi „nămeștiile și sădirile“ ce vor cădea în raza locului bun pentru deschidere de ocna, să fie plătite atît cît valorează, pentru că pînă acum, localnicii cunoscători ai locurilor bune de ocna, știind că nu se prețuiesc la valoarea reală casele sau livezile care cădeau pe locul de deschidere de ocna, căutau să ascundă adevărul și se începeau lucrările pe rîpe sau pe locuri nesănătoase care de multe ori erau fără nici un folos ; d) sporirea numărului de ciocănași să se facă acolo unde va fi posibil cu feciori de ciocănași sau cu mișlași, dar „numai prin poruncă strașnică a stăpînirii“. La Ocnele-Mari, unde oamenii din satele din apropiere erau mai săraci și mai harnici, autorii proiectului

considerau că după această sporire de plată, vor veni singuri, să se angajeze la ocne; de asemenea spuneau ei, vor veni singuri și țiganii. Întrucît țiganii nu puteau dispune liber de persoana lor, date fiind condițiile social-juridice în care se aflau, autorii proiectului au considerat că aceștia pot fi puși la muncă în ocne fără consimțămîntul lor. Pentru aceasta propun ca stăpînirea să dea ordin ca toți țiganii domnești „tineri și voinici” să fie asociați — la început — muncii ciocănașilor, pînă vor învăța meseria, apoi să lucreze în ocnă la fel cu ei. Pentru mai multă siguranță să li se înlesnească de către stăpînul ocnelor, așezarea acestora împreună cu familiile lor pe lîngă ocne. e) O altă cale, propusă de autorii proiectului, pentru mărirea numărului lucrătorilor era aceea a folosirii condamnaților „la pedeapsa ocniei”, care să fie puși forțat la „meșteșugul tăiatului sării”¹. Pentru stabilitatea lucrătorilor propun și unele măsuri care atingeau indirect interesele clasei dominante și direct hotărîrile Regulamentului Organic privitor la raporturile dintre proprietarii de pămînt și clăcași. Astfel, pentru ciocănașii care erau robi și care „n-au fost niciodată supuși la clacă, ci numai la o ușoară dare de vatră”, iar acum, conform Regulamentului Organic erau „apucați [(și ei)] de slugi² și de clacă”, ceea ce îi stînjenea de la lucru — (acest aspect îi interesa de fapt pe legiuitorii), propun ca în cazul lor să nu se respecte Regulamentul Organic. Concret acesta însemna ca ei să nu fie „supărați cu cerere de clacă” de către stăpînul moșiei, ci să rămînă numai cu „darea de vatră”, la fel ca cei de la Ocnele-Mari. Această propunere a stîrnit proteste din partea stăpînitorilor de moșii care-și vedeau astfel amenințate interesele lor economice.

Problema asigurării ocnelor cu mînă de lucru era foarte grea în anii 1829—1833. Cererea de sare-marfă, tot mai mare, necesita mărirea productivității. Cum aceasta nu se putea face pe calea îmbunătățirilor tehnice, singura cale de mărire a productivității rămînea sporirea numărului muncitorilor. Or, această sporire era foarte greu de făcut, atît din cauza condițiilor de muncă cît mai ales din cauza condițiilor social-economice existente. Relațiile feudale de producție aservind țărănimea împiedicau angajarea ei la ocne fapt care în ultima analiză însemna împiedicarea dezvoltării noilor forțe și relații de producție. De aceea, autorii proiectului propun să se dea libertate ori cui va voi să se angajeze la ocnă „căci cu aceasta se înlesnesc trebile ocniei și să ajută huzmetul”. Pentru înlesnirea desfacerii pe piață a sării, propun să se ia măsuri împotriva tuturor abuzurilor legate de perceperea vămilor, care încă se mai practicau, deși vămile interne au fost desființate³. Cel mai

¹ Se recomandă ca de acum încolo condamnații să nu lecuiască în ocnă pentru că împiedică pe ciocănași să lucreze și viciază aerul, ci să se clădească temnițe speciale, unde să se pună paznici cîți va fi nevoie și ziua să-i bage în ocne la lucru cu un vâtaf „orînduit într-odins” și noaptea să-i culce în temniță. Din munca lor să li se dea hrană și îmbrăcăminte.

² Prin Regulamentul Organic clăcașii erau obligați să dea stăpînului de moșie patru oameni dintr-o sută care să servească la conacul lui timp de o lună de zile. Acestora documentele le spun „slugi” sau „jobagi”.

³ „Vămile din lăuntru din țară s-au desființat, iar pînă la ocne tot se urmează supt numire de cercetare și să ia havaet...” (Vistieria Țării Rom., 4242/1832, f. 68—78).

obisnuit și mai greu abuz fiind acela de luare a „havaetului“ de la carele ce cumpărau sare de la ocne, de aceea propun să fie înlăturat imediat.

Al doilea mijloc, propus de autorii proiectului, pentru îmbunătățirea lucrării ocnelor a fost : a) stăpînirea să încereze și prin alte părți din țară, unde s-ar părea că se văd „semne de sărătură“ să deschidă ocne. Întrucît căile de comunicație erau foarte puțin dezvoltate în Țara Romînească, iar transportul în condiții normale nu se putea face decît în lunile de vară¹, autorii proiectului propun să se găsească posibilități de deschidere a acestor ocne în regiunile mai de șes și mai aproape de Dunăre. De exemplu s-ar putea deschide în „satul Băicoi, unde locul este mai neted și mai larg“, asemănîndu-se „cu poziția ocnelor din Transilvania“ ; iar de acolo s-ar putea „aduce meșteri cu știință ca să facă și aici ocne în chipul acelora ce sînt cu mult mai bune“. b) Pentru a se înlătură pierderile cauzate de factorii atmosferici, propun să se clădească, pe lîngă ocne, coșare mari, acoperite, unde să se așeze sarea ca să nu se mai adune „în magle“² neacoperite și expuse ploilor, „din care pricină să topește și să pricinuește atîta risipă și scăzămînt“. c) În sfîrșit fac și o propunere pentru îmbunătățirea uneltelor de producție — de a se „iscodi vreo mașină“ cu ajutorul căreia să se scoată sarea din ocnă, înlocuind munca cailor care este foarte costisitoare. Proiectul se încheie cu propunerea de a se aduce specialiști „în arta plătirii“ care să ajute la transformarea Oltului, atît de „nestatornic la curgerea lui“³, într-o cale navigabilă pe care să se poată transporta sarea la schela Islaz.

Din acest capitol rezultă că autorii au ținut seamă de recomandările făcute de Kisseleff, dar formulările articolelor au fost în așa fel făcute încît satisfăceau numai formal recomandările lui Kisseleff și promovau interesele proprietarului. Așa de exemplu, Kisseleff a făcut recomandarea de a se mări numărul ciocănașilor cu țigani domnești, iar autorii înțelegeau că era mai avantajos pentru proprietar dacă se mărea numărul cu miglași și condamnați ; pentru a mulțumi ambele părți au inclus în proiect amîndouă posibilitățile.

Manolache Serghiadis, unul dintre membrii comisiei pentru întocmirea proiectului, trimite lui Kisseleff și un raport, împreună cu proiectul, în care îl informează asupra cercetărilor făcute la ocne și a întocmirii, pe baza acestor cercetări, a proiectului cerut de „ExceleŃța Sa“.

Întrucît Manolache Serghidis, ca reprezentant al clasei dominante, considera că proiectul a promovat prea mult interesele muncitorilor, face unele propuneri de revenire asupra plății lor, în special asupra plății ciocănașilor de la ocnele de dincoace de Olt, care spunea el sînt

¹ Liuba Iancovici, *Cărăușia profesională în Țara Romînească în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, „Anal. Univ. C. I. Parhon“, Seria Șt. Sociale-Istorie, 1961, p. 87.

² Maglă : grămadă de bolovani de sare.

³ „Cu 25 de ani în urmă s-a mai făcut această încercare, dar n-a dat nici [un rezultat dîmpetrivă] s-a pricinuit pagubă“. (Arh. St. Buc., *Vistieria Țării Rom.*, 4242/1832, f. 61-68).

„cu mult mai supuși și mai statornici și fără cereri nechibzuite“¹. Revenirea se referea mai întâi la plata acordată pentru tăierea unui bolovan de sare, pe care o considera prea mare, de aceea propunea să se scadă plata cu 10 parale ciocănașilor din prima cislă și cu 15 parale celor din cislele mai mici.

În legătură cu condamnații la ocnă face unele precizări asupra numărului lor și asupra condițiilor lor de viață. Informează apoi că, dintre condamnați, aproape 40 au fost puși la tăierea bolovanilor de sare, încadrându-i în cislele de 1,5 și 1 bolovan, pentru care muncă erau plătiți la fel cu lucrătorii liberi. Raportorul face propunerea ca și condamnații să fie încadrați în cisle mai mari, iar pentru a-i determina de bunăvoie la această încadrare să li se dea de către conducerea ocnei „puțintică băutură dă rachiū dă prune ce obișnuiesc țărani și puțintică pîine“, dimineța cînd intră în ocnă și seara, cînd ies obosiți. Întrucît sînt puși în „obezi“, nu pot face munca de mîglaș, care se efectuează afară și în împrejurimile ocnei. La munca de ciocănaș însă, propune să se pună „și fără voia lor“ și chiar cu cislă de 3 bolovani. Un vâtaf sau chiar doi să-i supravegheze, să le arate cum se taie bolovanul și să-i forțeze să-și îndeplinească cislă². Cămărașii ocnelor să fie obligați a le da uneltele necesare, un „faur“ care să le ascută ciocanele și mîglași care să le scoată bolovanii și să le curețe ocna de sarea măruntă³.

Kisseleff trimite Consiliului administrativ⁴, pentru referire, atît raportul lui Serghiadis cît și proiectul de îmbunătățiri. Acesta îi răspunde peste cîteva zile cu următoarele hotărîri : 1) Să se respingă propunerea lui Serghiadis în legătură cu revenirea la plata ciocănașilor de la ocnele din Muntenia, 2) să se rectifice în proiect hotărîrea de a se socoti trei colțuri drept tăierea unui bolovan și să se plătească scoaterea unui colț la fel cu tăierea unui bolovan, întrucît și munca este la fel de grea. Prin aceasta se încurajau muncitorii de a scoate și colțurile, care altfel erau lăsate în urmă, iar scoaterea lor este avantajoasă pentru „huzmet“ se lărgește ocna, bolovanii se taie mai ușor, sarea este mai bună în lărgimea ocnei și „cheltuiala funiilor [(pentru scoaterea bolovanilor)] mai mică“⁵. În legătură cu condamnații, Consiliul administrativ socotește în general bune propunerile făcute cu rezerva unor rectificări : a) condamnații pe viață, care stau în ocna părăsită de la Telega, ziua să mai fie scoși afară mai ales cei „mai blinzi și mai domoli la fire“, b) condamnaților silitori să li se dea „rachiū și mîncare“ pentru toată ziua, c) din plata muncii lor se va da două părți vorniciei temnițelor

¹ Raportorul nu știa că tocmai aceștia vor fi cei care se vor răzvrăti împotriva proiectului.

² În continuare, raportul arată cum sînt condamnații repartizați la cele trei ocne și face propuneri să li se clădească temnițe.

³ Raportul este trimis la 5 septembrie 1832 din București. (Arh. St. Buc., Visticieria Țării Rom., 4242/1832, f. 164--171).

⁴ *Ibidem*, f. 186.

⁵ Arh. St. Buc., Visticieria Țării Rom. 4242/1832, f. 190.

pentru întreținerea lor, iar o parte să se păstreze și să le-o dea cînd se vor elibera, ca „să iasă cu puțintică sărăcie din munca lor“¹.

Kisseleff este de acord cu rectificările făcute și propune să se dea formă definitivă proiectului², care apoi urma să fie adăugat la „Regulamentul condițiilor de contractare a exploatării salinelor“³.

Actele oficiale din 1832, după cum am văzut, nu arătau situația reală a lucrătorilor de la cele trei ocne, ci cîteodată dădeau ca fapt general, ceea ce considerau că e mai avantajos la o categorie de muncitori și numai de la o singură ocna. Apoi pentru a putea să le mai reducă din plata stabilită în proiect, arătau inexact lui Kisseleff starea de spirit care domnea în rîndurile muncitorilor, prezentîndu-i ca fiind „supuși și statornici și... fără pretenții și cereri nechibzuite“. Realitatea însă era alta. După cum am văzut, încă de la sfîrșitul anului 1831 lucrătorii au manifestat „nesupunere“, iar la începutul anului 1832 această „nesupunere“ s-a concretizat în nenumărate plingeri adresate lui Kisseleff a căror urmare a fost întocmirea acestui proiect de îmbunătățiri. Nici trecerea la redactarea proiectului nu i-a liniștit, dimpotrivă „nesupunerea“ lor s-a transformat în răzvrătire⁴ și aceasta tocmai la ocnele, ai căror muncitori au fost prezentați de legiuitori ca fiind cei mai „supuși“.

Cauza imediată a acestei răzvrătiri a fost nemulțumirea provocată de desființarea plății în natură (a mercurului de sare). Ștefan Meitani⁵, arendașul ocnelor, care știa acest lucru, în septembrie 1832 face o vizită ocnelor din Țara Romînească. Ajungînd la Telega a adunat toți lucrătorii și, după ce le-a „vorbit îndăstule... spre mulțumirea lor“, ca să-i știe liniștiți și pe viitor, le-a promis că le va da în „dar“ la fiecare lucrător cîte trei taleri, iar vîtafilor „cîte zece“⁶. Aceasta a avut loc vineri 30 septembrie 1832. A doua zi, sîmbătă 1 octombrie, după terminarea lucrului, muncitorii s-au dus la magazie să predea merticele și să-și ia plata pentru muncă și pentru mertice. Acolo, relatează actele oficiale, dintr-o dată n-au mai vrut să predea merticele de sare, ci ieșind cu ele afară, pe poarta ocnei au spus „că precum odată au avut mertic de sare joia și sîmbăta [iar acum s-au desființat împotriva voinții lor] o să-l ia și [acum] în silnicie“⁷. Cămărașii ocnei au încercat prin făgăduieli să-i oprească și să le explice că prin „împotrivirea lor nu vor dobîndi nimic, ci să vor pedepsi“. Era însă prea tîrziu. făgăduielile și amenințările nu mai aveau nici un efect asupra lor, iar hotărîrea de a-și face dreptatea pe care au așteptat-o atîta vreme de la stăpîni, îi cuprinsese pe toți. Astfel stînd lucrurile, intervenția cămărașilor în loc să-i oprească, mai rău i-a îndirjit; iar pentru a preveni o intervenție cu forța din partea cămărașilor au făcut „strigare mare că moarte fac [celui care] să va apropia de dînșii“. O parte din ei, „chiar cei mai

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom, 4242/1832, f. 190.

² *Ibidem*, f. 196.

³ *Ibidem*, f. 208.

⁴ Arh. St. Buc., Vornicia din Lăuntru, dos. nr. 532/1832, f. 2.

⁵ Arendașul ocnelor din Țara Romînească și Moldova pe anul 1832.

⁶ Arh. St. Buc., Vornicia din Lăuntru, dos. nr. 532/1832, f. 2.

⁷ *Ibidem*.

mulți, întorcându-se iarăși la ocna, tot în silnicie scot bucăți de sare care cît poate“. Este de remarcat faptul că printre „răzvrătitori“ se aflau și vătafi, deși aceștia erau mult mai bine plătiți și constituiau oarecum elementul de încredere al proprietarului ocnelor, fapt ce se vede și din promisiunile de mai sus ale lui Ștefan Meitani (care pentru vătafi a prevăzut un „dar“ de zece taleri, iar pentru restul muncitorilor numai de trei taleri). Se pare că tocmai din aceste motive stăpînirea i-a scos pe ei drept singurii „pricinuitori ai faptei aceștia“, întrucît le înșelase așteptările.

A doua zi Eforia ocnelor a cerut Vorniciei din Lăuntru să ia măsuri imediate pentru aducerea ciocănașilor, „iarăși întru a lor datorie“, căci altfel fapta lor va servi drept pildă și pentru „ciocănașii celorlalte ocne“, ceea ce ar pricinui „cea mai desăvîrșită dărăpănare a huz-metului“¹.

La 3 octombrie 1832, deci după două zile de la începerea răzvrătirii, Vornicia trimite poruncă ocîrmuitorului de Prahova, Costachi Burchi, să meargă la Telega și să potolească răzvrătirea, trimițîndu-i totodată și o serie de instrucțiuni conform cărora urma să procedeze în această acțiune. Este de remarcat faptul că și în aceste instrucțiuni, răzvrătirea este pusă, de către Vornicie, tot pe seama unor „niscaivași rele povățuiri ale unora din vătafii ciocănașilor și ai miglașilor“, vroid probabil să excludă prin aceasta, de la început, cauzele adevărate ale nemulțumirii, adică acelea de înăsprire a exploatării, și să facă cunoscut tuturor că muncitorii s-au răzvrătit numai fiindcă vătafii i-au determinat în special „pă cei proști de au către dînșii mai multă aplecare“². Tot în acele instrucțiuni, Vornicia povățuia pe Costachi Burchi să plece la Telega întovărășit de „un cuviincios număr de dorobanți“³ pe care conta cel mai mult Vornicia în potolirea răzvrătirii, deși făcea și unele recomandări de a se încerca să-i convingă, mai întii, prin măsuri pașnice pe „cei ce au făcut această mișcare închipuitoare de volnicie... să se plece legiuirilor“. Fără a li se lua în seamă cererile lor de a li se da merticele de sare în natură măcar joia și simbăta. Vornicia poruncește lui Costachi Burchi să determine muncitorii să aducă înapoi sarea luată de ei și să primească în bani plata merticului de sare. Era clar că astfel pusă problema, soluționarea ei pe cale pașnică și imediată nu putea să aibă loc. De acest lucru își dădea seama și Vornicia, întrucît măsurile luate de ea pentru potolirea răzvrătirii nu s-au limitat numai la dorobanții lui Costachi Burchi, ci a poruncit și colonelului Odobescu să vină la Telega cu „un număr de militari ca la întîmplare nenădăjduită dă a nu să putea potoli aceasta prin mijloace dă cuvință, să se întrebuințeze puterea militărească“⁴. Totodată, Burchi era povățuit să ceară suptocîrmuitorului de Prahova să fie pregătit cu un număr de dorobanți, pentru a interveni în caz de nevoie, iar ocîrmuirile de Prahova și de

¹ Arh. St. Buc., Vornicia din Lăuntru, 532/1832, f. 1.

² *Ibidem.* f. 13 și 14.

³ *Ibid. m.*

⁴ *Ibidem.*

Saac, au fost obligate să dea tot concursul colonelului Odobescu¹. Pentru a slăbi puterea de împotrivire și de solidaritate a muncitorilor, Vornicia ordonă lui C. Burchi ca vâtafii ciocănașilor sau mîglașilor care se vor dovedi că au fost capii răzvrătirii „să se rădice și în bună pază să să aducă aici” (la București)². Măsurile luate de organele centrale, care puneau în mișcare toate organele de represiune locale și chiar din București, dovedesc că răzvrătirea muncitorilor de la ocna Telega a constituit un avertisment serios dat claselor exploatatoare, iar spiritul de solidaritate care s-a manifestat pînă la un anumit punct, i-a preocupat mai mult chiar decît pierderile provocate „otcupului”. De aceea nu întîmplătoare a fost grija de a fi depistați și despărțiți neîntîrziat de restul muncitorilor cei care vor fi dovediți ca fiind capii răzvrătirii.

Cînd au sosit la Telega colonelul Odobescu și Costachi Burchi, răzvrătitorii nu mai erau în localitate, ci plecaseră de simbătă seara la București pentru a-și cere dreptate. Cămărașii ocnei i-au informat că pe drum, în apropiere de Cimpina, unul din ei, numit Savu Vintilă, desolidarizîndu-se de această acțiune, „au fugit și au venit acasă”. Ceilalți lucrători pentru a frîna o pornire asemănătoare și la alți lucrători au luat hotărîrea de a-i da o lecție acestuia (pe care l-am putea socoti drept spărgător de grevă). Patru dintre ei³ „au venit noaptea acasă la el și, cu sila, legîndu-l l-au luat ducîndu-l după ceilalți pînă la Filipești; și zicîndu-le Savu Vintilă ce fac ei cu această pornire, iar ei nevrînd să asculte de povața lui, l-au bătut și l-au lăsat acolo legat, iar ei s-au dus după ceilalți mulți”⁴. Acesta întorcîndu-se apoi acasa, împreună cu un vâtaf de ciocănași, Ion Muscalu, au trădat organelor de cercetare organizarea și pe organizatorii răzvrătirii.

Din depozițiile lui Savu Vintilă și ale lui Ion Muscalu, făcute în fața colonelului Odobescu și C. Burchi, a reieșit că un grup de șase lucrători a organizat toată această acțiune⁵. Cei șase au luat un fier de plug și umblind printre lucrători îi puneau să jure pe fierul de plug că vor fi „toți una”.

Aflînd acestea, C. Burchi a trimis imediat ștafetă la București prin care a cerut ca atunci cînd vor sosi acolo lucrătorii de la Telega, cei șase pe care i-a descoperit că au fost „pricina îndîrjirii”, să fie opriți la București. „pentru a se da o pildă spre înfrînarea tuturor celorlalți”⁶. Dintre aceștia cei mai îndîrjiți au fost considerați „Voicu Moldoveanu vâtafu și Ion Stoican ciocănașu”; iar din restul lucrătorilor, ciocănașii „sînt cei mai mulți ce au venit acoalea” [la București], pe cînd mîglașii în cea mai mare parte s-au întors acasă încă de pe drum. Din aceste constatări se desprinde că răzvrătirea au făcut-o ciocănașii, adică cei

¹ Arh. St. Buc., Vornicia din Lăuntru, 532/1832, f. 13, 14.

² *Ibidem*.

³ Stan Olteanu, Radu Țintea, Toader Cepar și Radu al Patrîinii.

⁴ Arh. St. Buc., Vornicia din Lăuntru, dos. nr. 532/1832, f. 21—22.

⁵ Aceștia erau: Ion Stoicanu, Voicu Moldoveanu, vâtaf de ciocănași, Nițu Moldoveanu asemenea, Mihai Croitoru asemenea, Neagoie Vobincu asemenea și Ene Muscalu mîglaș. (*Ibidem*, f. 21—22).

⁶ *Ibidem*.

care munceau cel mai greu și asupra cărora apăsa cel mai mult exploatarea.

O dată cu Burchi trimite și Odobescu un scurt raport la București în care precizează că unii lucrători au venit deja acasă. Pe aceștia i-a povățuit să înceapă lucrul. Ei au făgăduit că vor veni, dar „să tem a nu li se pricinui vreo obrăznicie din [partea] ce [lor] duși la București”¹. Odobescu dându-le toate asigurările, ei s-au liniștit. Totuși crede că este necesar să mai rămână la ocnă „până să va pune toate în bună orînduială și pînă voi primi răspunsul cinstitei vorniciei dă cele ce s-au urmat cu dușii acolo”.

Vornicia răspunde mai întîi lui C. Burchi informîndu-l „că dintre toți oamenii numitei ocne ce au venit aici [la București], s-au poprit numai zece, iar ceilalți s-au pornit înapoi ca să-și urmeze fieșcare datoria muncii lui în lucrarea ocniei”. Totodată i se poruncește lui Burchi să mai rămână la Telega și să continue a lua măsuri „spre statornicirea unei orînduiei și depărtarea a orice fel de mișcare împotrivă”².

Din răspunsul dat lui Odobescu de Vornicie reiese că cei zece delegați ai ciocănașilor și mîglașilor rămași la București n-au fost arestați, ci au rămas singuri pentru a se înfățișa lui Kisseleff³. Într-adevăr, la 4 octombrie 1832 s-au prezentat lui Kisseleff înmînîndu-i o jalbă din partea tutuitorilor lucrătorilor. În această jalbă ei au arătat în ce fel era retribuită munca lor „la vremurile trecute”. Atunci primeau la Sf. Vasile cite 2 000 de ocale mertic de sare, iar în restul zilelor cite 40 de ocale. Cînd a luat huzmetul Hagi Moscu⁴ le-a lăsat merticul zilnic numai joia și sîmbăta și cel de la Sf. Vasile; „cu acestea ne chiverniseam casile pentru bucate și pentru haine că eram slobozi de le dădeam pã bucate unde găseam, căci locurile de aici nu ne ajunge pentru bucate”; iar de patru ani înapoi „ni s-au ridicat aceste două mili”. Din această cauză retribuția muncii lor nu le mai ajunge nici pentru întreținerea lor, nici a familiilor lor; în plus, față de anii trecuți, din această retribuție li se mai reține pentru „dresul ciocanilor, la oțel, la seu și la bir”⁵.

În legătură cu zilele de muncă, au arătat că muncesc și ziua și noaptea și „niciodată n-avem odihnă, nici sărbătoare n-avem decît în ziua de Paști”. Cu toate că nu lipsesc niciodată de la lucru, grămăticiei le taie cite o zi pe săptămînă și „rămînem totdeauna pãgubași de paralile acelei zile și pentru ce nu stim; că noi pã toate zilele ne facem datoria noastră după cum sîntem rînduiți; căci dacă va lipsi vreunul în vreo zi ne pedepsește cu bătaia de gîrbaci preste picioare și preste spate, iar mulți dintr-aceste bătăi i-au găsit de frică epilepsia”. Mîglașilor care muncesc cu mîinile alături de ciocănași le dă prețul pe

¹ Arh. St. Buc., Vornicia din Lăuntru, dos. 932/1832, f. 20.

² *Ibidem*, f. 23.

³ *Ibidem*, f. 24.

⁴ Hagi Moscu a luat în arendă exploatarea salinelor în 1826 și le-a ținut pînă în 1828 cînd au fost luate de Ștefan Meitani.

⁵ Arh. St. Buc., Vornicia din Lăuntru, dos. nr. 532/1832, f. 25.

jumătate, iar pe cei care au care cu boi îi pune la tot felul de corvezi pentru ei, „nu o dată de două ori, ci de câte șapte-opt ori... și nici o plată nu ni se dă“¹. Dacă își pierd vitele și nu mai au cu ce să-și cumpere altele, îi pune să lucreze cu mâinile, chiar și pe acei care sînt „foarte bătrîni și iertați de alți stăpîni“, sau șchiopi, „betegi la trupuri, fărîmați de ocnă; și-i bate și-i căznește și-i bagă în ocnă să muncească“.

Acuma — adică în octombrie 1832 — fiind foarte greu strîmtorați, au îndrăznit numai ciocănașii cu vătășei lor și pîrcălabii miglașilor, după ce au ieșit din ocnă să ia fiecare „cîte puțintică sare ca de la zece pînă la cincisprezece ocă și au pus-o toată la un loc deosebit în bună păstrare fără să facă dintr-însa fireseală de un dram măcar“. Ca să nu spună că numai ei sînt „zîzangii“ s-au ridicat mai mulți, adică cam 140 de oameni — ciocănași și miglași. — „și au venit de-a dreptul către stăpînire ca să ceară mîngîiere“. Au adus cu ei și trei bolovani de sare, ca să vadă stăpînirea cît de grea este munca lor și să-i arate că acești bolovani, deși erau mai mici în vremea lui Hași Moscu li se plătea cîte 9 parale, pentru tăierea unuia, iar acum deși sînt mult mai mari le plătește abia 11 parale din care plătesc „capitația i sculi i oțelul și făuritul, precum și dohtorul, cu prețuri foarte mari și care nu au nici o asemănare cu cele din vremea lui Hași Moscu“², cînd luau în plus și mertic de sare în natură.

În urma acestor plîngerii Kisseleff³ a dat poruncă să se facă cercetări după care s-au constatat următoarele: ciocănașii ocnei Telega, încă din timpul Vistierului Moscu primeau de două ori pe săptămîină cîte 22 de ocă sare în natură⁴, iar în celelalte zile plata muncii în bani după „taxa în care se afla“. După luarea oțepului ocnelor de către St. Meitani această ordine s-a mai păstrat încă vreun an și jumătate, apoi a fost schimbată și „au orînduit a li să da și pentru acele zile [adică pentru merticele de sare în natură de joi și de sîmbătă] iarăși parale, ca și în celelalte zile ale săptămîinii“. După aceea li s-a tăiat „darul“ în sare de la Sf. Vasile care ajungea de la 1 200 de ocale la 2 000 pentru care acum li se dă între 16 și 12 lei. Lucrătorii, fiind nemulțumiți, au trimis o delegație de patru dintre ei la baronul Meitani să se plîngă. Acesta le-a „dat carte către cămărași și cămărașii, cum au sosit acei patru acolo i-au luat la bătaie, zicînd că de ce să meargă să se jăluiască“.

În urma acestor constatări vornicia îl înștiințează pe Burchi că „cei 10 delegați au fost odihniți de Kisseleff“, și repede se vor întoarce și ei la muncă, iar el să mai stea o zi două la ocnă pînă se va face „cea desăvirșită orînduială“⁵ și să povățuiască pe cămărași „a se purta cu blîndețe“. Totodată vornicia cere baronului Meitani să îndepărteze

¹ Arh. St. Buc., Vornicia din Lăuntru, dos. nr. 525/1832, f. 32.

² *Ibidem*, f. 32.

³ *Ibidem*, f. 26.

⁴ Lucrătorii în jalbă au arătat că merticul de sare zilnic era de 40 de ocă nu de 22 cum arată cei de la vornicia care au făcut recetările (*Ibidem*, f. 32).

⁵ *Ibidem*, f. 49.

din slujbă pe grămăticul Nicolae¹ care săvîrșise cele mai mari abuzuri față de lucrători în special la notarea zilelor de lucru prestate de ei.

După cîteva zile lucrătorii au restituit sarea luată cu forța².

Cei zece ciocănași care au dat jalba lui Kisseleff s-au întors la Telega abia pe data de 8 octombrie³. Costachi Burchi „le-a vorbit și au rămas odihniți, iar cămărașii i-au slobozit să meargă a-și strînge porumbul după obiceiul sfînt“⁴. S-a produs însă oarecare mihnire între miglași și ceilalți lucrători ai oanei pentru motivul că nu li s-a dat și lor „darul“ de 3 lei, promis de St. Meitani, ci numai ciocănașilor. „zicînd că totdeauna la acest fel de daruri n-au fost deosebiți de alții“. De aceea C. Burchi propune Vorniciei să intervină pe lângă St. Meitani, să dea dispoziție cămărașilor ca să dea „darul“ și celorlalți, pentru a nu se mai produce vreo altă nemulțumire, întrucît și acum erau gata „a veni dintr-înșii [la București] cu jalbă pentru aceasta și i-am poprit eu dîndu-le făgăduială că li se va slobozi și lor...“. Peste cîteva zile Meitani se vede silit a da dispoziție să se dea „darul“ și celorlalți lucrători; deși (conchide dispoziția lui Meitani) s-ar fi convenit să fie luat înapoi și „darul“ ciocănașilor după comportarea pe care au avut-o⁵. Cu aceasta se părea că liniștea s-a restabilit și încă în favoarea stăpînirii.

Dar liniștea care părea a se fi restabilit a fost de scurtă durată, pentru că nemulțumirea lucrătorilor a izbucnit din nou și cu mai mare putere la începutul anului 1833.

Răzvrătirea din octombrie 1832 a lucrătorilor de la Telega a avut unele rezultate pozitive. Ea a dus la cercetarea mai amănunțită de către Vistierie a condițiilor de plată a lucrătorilor, scoțînd la lumină adevărata față a acestei probleme, întrucît rezultatele ei au coincis cu o bună parte din plîngerile lucrătorilor. Stăpînirea a fost nevoită să adopte tactica „blîndeții“ față de lucrători și chiar să îndepărteze pe unii funcționari abuzivi din slujba oanei, cum a fost grămăticul Nicolae; să intervină pentru a se da „darul“ promis de Meitani și celorlalți lucrători ai oanei nu numai ciocănașilor. Cel mai de seamă rezultat însă a fost acela că lucrătorii au determinat, prin lupta lor, grăbirea redactării definitive a proiectului precum și punerea lui în aplicare.

Proiectul pentru îmbunătățirea situației lucrătorilor ocnelor a fost pus în aplicare la începutul anului 1833⁶. La 1 ianuarie 1833 expira și termenul de arendare a exploatarii ocnelor a baronului Ștefan Meitani. Obșteasca Adunare a început să se preocupe încă din decembrie 1832 de problema arendării ocnelor și a posibilității concesiunii lor și în

¹ Arh. St. Buc., Vornicia din Lăuntru, dos. nr. 532/1832, f. 50.

² *Ibidem*, f. 52.

³ La București au plecat pe data de 30 septembrie seara.

⁴ Arh. St. Buc., Vornicia din Lăuntru, dos. nr. 532/1832, f. 63.

⁵ *Ibidem*, f. 63.

⁶ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 6548/1832, f. 67.

anii următori lui Ștefan Meitani¹. Kisseleff făcuse propunerea de a se adopta soluția care se va considera mai avantajoasă pentru țară. Boierii însă voiau cu orice preț, ca ocnele să fie lăsate mai departe lui Ștefan Meitani, motivînd „că pentru acest oțcup mușterii sint foarte puțini și aceștia, după toate științele ce au putut lua sfatul, negreșit că nu se vor îndeletnici a da preț cuviincios“. Apoi Meitani mai avea „pretenții foarte însemnate asupra oțcupului ocnelor din anul 1828 și pînă acum“ pe care „urmează a cere de la stat de i se va lua huzmetul“. În consecință sfatul propune să se lase amîndouă oțcupurile „atit al Valahiei cît și al Moldaviei, încă pe doi ani, 1833 și 1834, tot asupra d-lui baronului Meitani și tot cu preturile ce le-a avut pînă acum, adăugîndu-se numai. la reinnoirea contractului, condițiile ce se alătură“², și anume pentru cele din Țara Romînească arenda să fie de 4 565 314 de lei pe an iar pentru cele din Moldova 850 000 de lei pe an. În total pentru un an va plăti pentru amîndouă „oțcupurile“ 5 415 314 lei, iar pentru doi ani 10 830 628 de lei. din care se va scădea 600 000 de lei. „prețul adaosului ce s-au făcut la plata ciocănașilor și celorlalți lucrători ai ocnelor din Valahia, care adaos are să-l plătească d-lui; ar rămîne dar răspundere la Vistierie lei 10 230 628“³.

Kisseleff a aprobat propunerea Adunării, cu condiția ca aceste obligații de adăugire să se extindă și asupra ocnelor din Moldova⁴. Întrebat Sfatul Moldovei dacă „să va face pentru această vreme proiect al cinstițului Sfat al Moldovei precum s-au făcut aici“⁵ a răspuns: „....ce să atinge de sporirea plății lucrătorilor ocnelor, deși aceștia însuși prin jălobă au făcut cerere întru aceasta, dar spre a nu să jăgni hrisoavele ce au și după care să folosesc de moșia ocnelor ce le iaste dată spre hrană și alte osebite privilegiiuri ce li să hărăzești prin aceste hrisoave, neurmînd a să spori plata, nici urmează a să face vreo scădere de ciștiuri“⁶. De aceea în Moldova situația lucrătorilor de la ocne a rămas neschimbată, nu s-a întocmit nici un statut nou, dar nici nu s-a aplicat cel din Țara Romînească, întrucît Kisseleff n-a mai avut posibilitatea (plecînd din principate) să-l impună.

Respectarea proiectului de îmbunătățiri în Țara Romînească era, însă, o primă condiție pentru încheierea contractului de arendare a sării⁷. Dar aplicarea lui a nemulțumit pe lucrători și a dat naștere la o rezistență dîră din partea lor.

La încheierea contractului, Meitani a dat declarație scrisă că se „leapadă de orice pretenție de despăgubire atingătoare de oțcupul ocnelor din anul 1828 și pînă acum“⁸, angajîndu-se și pe viitor să nu mai

¹ „Anal. parlam.“, vol. III, P₁, pp. 252—255.

² *Ibidem*. Vezi și Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., dos. 6548/1832, f. 20—21.

³ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., dos. nr. 6548/1832, f. 152.

⁴ *Ibidem*, f. 30.

⁵ *Ibidem*, f. 48.

⁶ *Ibidem*, f. 53.

⁷ *Ibidem*, f. 55—60.

⁸ *Ibidem*, f. 121.

reclame nici el și nici moștenitorii lui pagubele suferite pentru nerespectarea contractului pe anii 1826—1832. Aceasta pentru că i s-au dat din nou în arendă salinele ambelor principate cu același preț ca în anii 1828—32¹. Se mai obliga apoi să facă la Telega o ocnă specială, cu toate uneltele pentru osîndiți, cărora le va plăti munca la fel ca ciocănașilor. Plata lor va fi dată direct în mîna orînduitului din partea vorniciei temnițelor².

La sfîrșitul contractului au fost anexate cele 45 de articole ale proiectului de îmbunătățiri³ pe care trebuia să le pună în aplicare imediat și să le aducă la cunoștința lucrătorilor chiar din primele zile ale preluării ocnelor. Pentru aceasta, Meitani a cerut Vistieriei „trei copii după întocmitul așezămînt pă viitorime asupra plății lucrului ciocănașilor și mîglașilor“ și doi cinovnici, „unul pentru ocele Telega și Slănic și altul pentru Ocnile Mari“, care trebuiau să meargă împreună cu un om din partea sa și „să facă cunoscut tuturor lucrătorilor ocnilor acele întocmiri și totodată să pue în lucrare tot felul de indemnuri și mumbașirlic spre păzirea îndatoririlor la care sînt supuși cu tăierea și scoaterea sării“⁴. Aceștia mai aveau și sarcina de a le da „și strașnice porunci din partea stăpînirii a nu lipsi nimeni dintru a sa îndatorire“, căci s-a observat că lucrătorii de cînd au început să aștepte punerea în aplicare a regulamentului nu prea lucrează.

În urma acestei cereri Secretariatul statului delegă trei cinovnici; polcovnicul Gh. Ipătescu să meargă la Telega, Constantin Ulescu la Slănic și polcovnicul Dumitrachi la Ocele-Mari. Aceștia aveau îndatorirea de a sta o lună de zile la ocnă pentru a duce „toate întru a lor mărginire“, și să citească proiectul „în auzul tuturor muncitorilor ocnelor spre a ști fieșcare îndatorirea ce are și plata ce să cuvine a lua prin regulamentul întocmit pentru îmbunătățirea soartei acestor muncitori“⁵.

Cinovnicii trebuiau să citească proiectul și adresa din partea Vistieriei în prezența ocîrmuitorului de județ⁶. Lucrătorii trebuiau să iscălească de luare de cunoștință, iar după aceasta să se îndepărteze „toată lenevirea și orice împotrivire dă zăticnire la lucrarea ocnelor“; cine nu se va conforma, spune în continuare adresa Vistieriei, „să știe că prin mijloacele stăpînirii să va supune a cunoaște a lui datorie“⁷.

La oca Slănic citirea noului statut s-a făcut în ziua de 23 ianuarie 1833. Lucrătorii, după ce li s-a cetit, păreau mulțumiți și s-au împrăștiați în liniște. După vreo trei ore însă, patru dintre ei, „dintre cei rău nărăviți... [spuneau organele de supraveghere de la ocnă] vin împreună cu alți vreo 30 din cei mai săraci și fără ajutoare și cer al doilea înfă-

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., dos. nr. 6548/1832, f. 143.

² *Ibidem*, f. 158.

³ *Ibidem*, f. 162—169.

⁴ *Ibidem*, f. 66.

⁵ *Ibidem*, f. 67.

⁶ *Ibidem*, f. 68.

⁷ *Ibidem*.

țigare“¹. După ce li s-a cetit a doua oară „au provalisit rugîndu-să pentru zioa ce după hotărîrea Înaltului Ex. Sale li să hărăzisă pe săptămînă de odihnă“². Organele de conducere ale ocnei n-au găsit altă explicație să dea cererii drepte a muncitorilor, decît că acum nu se mai poate schimba nimic în privința zilei de odihnă, de vreme ce proiectul fusese întocmit și definitivat. Trebuie să fie mulțumiți însă, întrucît prin proiect li s-au acordat alte avantaje în schimbul zilei a doua de odihnă, pe care nu le-au avut pînă acum. Deși pentru moment au reușit să-i liniștească și să-i determine să-și înceapă lucrul, conducerea ocnei a observat că pentru ziua a doua de odihnă „tot pricinuesc acei patru cincii dintr-înșii“³.

După plecarea ocîrmuitorilor de județ însă, nemulțumirea s-a arătat din nou, străbătută de un curent de solidaritate mai puternic; toți ciocănașii în timp ce lucrau în ocnă „au făcut jurămînt ca nici într-un chip să nu primească tăierea bolovanilor de sare după cîsla fiecîruia în ziua [de] sîmbătă“⁴ (a doua zi de odihnă pe săptămînă, acordată de Kisseleff lucrătorilor de la ocne). După aceea au trimis doi ciocănași la ocna Telega „să vază dacă cei de acolo ciocănași s-au supus la lucrarea sării și în ziua sîmbitii ce au avut-o pînă acum hărăzită“⁵, pentru odihnă. Cei doi delegați aveau și sarcina de a lua legătura cu lucrătorii de la Telega în vederea începerii unei acțiuni comune pentru recîștigarea zilei a doua de odihnă, acordată de Kisseleff la cererea lor în anul 1832.

Ocîrmuitorul județului a venit din nou la ocnă și a încercat să-i liniștească și să-i îndemne să lucreze după cum se stabilise în proiect. Muncitorii n-au voit însă, spunînd că, pentru a intra în ocnă, au nevoie de un preot care să-i deslege de jurămîntul făcut pentru a nu lucru sîmbăta,⁶ așa că în prima sîmbătă după plecarea ocîrmuitorului „nici un ciocănaș nu s-a văzut în bătătura ocnei“. Pretenția lor de a li se aduce un preot care să-i deslege de jurămînt a fost o tactică care le-ar fi dat posibilitatea să cîștige timp, fiindcă adunați din nou și întrebați de ce nu intră în ocnă să lucreze, au declarat deschis că vor să aștepte „pînă să vor întoarce cei doi ciocănași trimiși din parte-le la ocna Telega“ și dacă lucrătorii de acolo vor fi spus că acceptă să lucreze și sîmbătă vor lucra și ei. Tocmai în acest timp ciocănașii aflară că delegații lor trimiși la Telega au fost „puși la popreală“. Atunci „deodat s-au pornit toți cu strigări să meargă însăși ei la Telega

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 6548/1832, f. 85.

² În prima formă a regulamentului analizat în lucrarea de față, era inclusă și a doua zi de odihnă pe săptămînă, dar pînă să ajungă să fie pus în aplicare această zi a fost scoasă.

³ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., dos. nr. 6548/1832, f. 85.

⁴ *Ibidem*, f. 92.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Ei voiau prin aceasta să mai cîștige timp, pentru a putea aștepta venirea celor doi delegați de la Telega, de răspunsul cărora era legată acțiunea pe care voiau să o întreprindă.

să ia știință de cei popriți acolo și să vază cu ochii dacă ciocănașii de acolo astăzi au intrat la tăierea bolovanilor“¹. Ocîrmuitorul și cămărașii previn organele administrative și ale ocnei de la Telega de — spuneau ei — „pornirea lor necuviincioasă“ și le cer totodată să nu le „îngăduiască să intre în sat, precum s-a și urmat“. Pînă în seară s-au întors toți înapoi, dar ziua s-a pierdut, fără să lucreze nimeni.

A doua zi — duminică — (29 ianuarie) cinovnicul și ocîrmuitorul informează Vistieria că „ciocănașii nesupuși cu vătafii lor“ au cerut „iertare și au făgăduit supunere“², datorită intervenției lor imediate și hotărîte³.

Vistieria, aflînd că s-au liniștit, înștiințează că renunță și ea a-i mai pedepsi așa după cum plănuise la început⁴.

Cu toate acestea răzvrătirea nu era terminată, întrucît cei doi lucrători plecați la Telega nu se întorseseră încă, iar potolirea sau continuarea răzvrătirii era condiționată de răspunsul adus de ei.

Cămărașii ocnei Telega împreună cu cinovnicul și cu ocîrmuitorul județului, înștiințați de cele întimplate la Slănic și de venirea celor doi lucrători de acolo, au început imediat cercetarea „pricinei și sfîrșitul venirii lor“⁵. Pentru aceasta au trimis doi vătafi să-i caute prin sat și „i-au aflat ascunși la casa unui ciocănaș anume Iordache Vintilă“. Imediat a fost înștiințat căpitanul „Popescul al militarilor, paznicii arestanților... să facă bine a trimite a-i ridica cu soldați ca să să nu stea împotrivă“. Căpitanul conformîndu-se, i-a adus la cămărășie. Acolo au fost întrebați „pentru ce au venit aici în sat fără știre și stau ascunși și tainuiți“. Aceștia au răspuns că au venit... „să cerceteze de lucrează și simbătă ciocănașii acestei ocne“⁶. Temindu-se să nu să unească cu „ciocănașii de aici și să ațite vreun rău sfîrșit, i-am pus deosebit“. A doua zi aflînd că „ceilalți tovarăși ai lor căindu-se de pornirea lor au dat făgăduială că vor fi supuși... îndată astăzi pînă în ziuă li s-au dat drumul și s-au întors la casele lor“. Peste cîteva ore însă după punerea în libertate a celor doi, primesc o altă înștiințare de la Slănic prin care li se făcea cunoscut că ciocănașii de acolo „să apropie să intre“ în satul lor. „Văzîndu-i că să coboară după dealuri și să apropie de cămărășie ca la 140 de oameni“⁷, cămărașii au anunțat din nou pe căpitanul Popescu care împreună cu soldații i-au întîmpinat în poarta cămărășiei. Întrebîndu-i de ce au venit „au răspuns că au venit să întrebe de lucrează ciocănașii aceștii ocne și simbătă precum și pentru oamenii lor ce sînt aici să-i ia“. Cu

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 6548/1832, f. 92.

² *Ibidem*, f. 93.

³ *Ibidem* f. 94—95.

⁴ *Ibidem*, f. 96.

⁵ *Ibidem*, f. 100.

⁶ *Ibidem*.

⁷ În raportul prin care-l înștiințează pe Kisseleff de cele întimplate, e arătat așa cum s-a petrecut, cu deosebirea că sînt menționați 160 de oameni că au plecat de la Slănic la Telega, nu 140.

toate că li s-a spus că „ciocănașii de aici după porunca stăpînirii sînt supuși și mulțumiți lucrînd și zioa sîmbetei, iar cei doi oameni încă de dimineată s-au slobozit și au plecat la casele lor“, ei totuși n-au plecat, ci au vrut să se împrăstie prin sat, pentru „a să uni cu cei de aici“. Căpitanul însă „fără întîrziere i-a scos pã toți acei veniți afară de sat și s-au întors înapoi fără nici o întîmplare care de să slobozea a să preumbla prin sat putea a să uni cu cei de aici spre vreun rău sfîrșit“¹.

Nici lucrătorii de la Telega nu erau așa de supuși și mulțumiți cum au pretins cămărașii și căpitanul Popescu. După ce cinovnicul Gh. Ipătescu le-a citit „proiectul din cuvînt în cuvînt în auzul tuturor“ și ei „într-o glăsuire toți au înălțat mulțumire și au dat fîgă-duială în scris că vor fi supuși și sîrguitori“, cîtiva dintre ei², considerați de cămărași ca „ațîțatori de nemulțumire... să muncesc cu a așta nemulțumire asupra zilei de odihnă ce au avut în trecutul anu și acum în proiect să să rînduiască“³. Mai mult, cîtiva se sfătuiesc să plece chiar la București și să ceară „a li să hărăzi acum acea zi pã toată săptămîna a o avea dă odihnă afară dă duminică și din zilele ce sînt hotărîte în proiect“⁴. Autoritățile din București fiind înștiințate de autoritățile locale că vor veni acești lucrători, au luat imediat măsuri ca „să să trimită numiții la cetatea Giurguiului s-au Brăilii îndată ce se vor arăta aici“⁵, ca nu cumva „din invitarea acestora... să să aducă turburare nu numai la muncitorii pomenitei ocni, ci și la celelalte și să pricinuiască statului o simțitoare pagubă“⁶.

Întîmplările de la Slănic și Telega fiind aduse la cunoștință lui Kisseleff peste vreo 15 zile — cînd la Telega muncitorii încă mai persistau în răzvrătire — i s-a cerut să dea „disposuri imediate“⁷ pentru măsuri de pedepsire. Kisseleff, dimpotrivă, a dat ordin imediat ca lucrătorii de la Telega care s-a hotărît să fie trimiși la Giurgiu să fie puși în libertate. Cu toate acestea au fost eliberați abia la 20 aprilie 1833⁸.

Din aceste rapoarte prin care era informat de întîmplările de la Telega și Slănic, Kisseleff a constatat un fapt de care a rămas foarte surprins, anume că în proiect nu s-a inclus încă o zi de odihnă pe săptămîină așa cum a dat dispoziții; de aceea cere ca imediat să se ia în discuție această chestiune, fiindcă există posibilitatea de a li se acorda și de acum înainte⁹. Acestea au fost singurele rezultate pozitive ale răzvrătirii lor, adică intervenția lui Kisseleff în favoarea lu-

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 6548/1832, f. 100.

² Numele lor: Ion Stoicanu, Ion Manta și Stan Muscalu.

³ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 6548/1832., f. 117.

⁴ *Ibidem.*

⁵ *Ibidem.*

⁶ *Ibidem*, f. 120.

⁷ *Ibidem*, f. 129.

⁸ *Ibidem*, f. 487.

⁹ *Ibidem.*

crătorilor de la Telega închiși la București, și a discutării problemei celei de a doua zi de odihnă, pe săptămână, în afară de duminică. Cu toată intervenția lui Kisseleff, pentru introducerea acestei zile în regulament, cererea lor n-a fost satisfăcută, fiindcă în 1834, proiectul de îmbunătățiri este pus în practică tot fără această zi de odihnă, menționându-se chiar că: „ziua de odihnă pe săptămână ce s-au dăruit din porunca Inaltei Excelenții Sale... au fost să se urmeze numai pe anul ce au trecut, adică pînă la 1 ghenarie, anul 1833“¹. În forma inițială a proiectului din 1832, ziua de odihnă a fost inclusă, ca toate celelalte propuneri cu aplicare pentru viitor; cînd s-a pus în practică, însă, adică la 1 ianuarie 1833, ea n-a mai apărut. Nici nu va apare, întrucît lucrătorii fiind „liniștiți“ de organele administrative au fost forțați să dea și „înscrisul... lor... că vor fi următori îndatoririlor“². Asemenea „înscrisuri“ au fost luate de la lucrătorii ambelor ocne³. Prin ele s-a pecetluit de fapt renunțarea lucrătorilor la un drept pentru care au luptat aproape doi ani de zile.

Răzvrătirea lucrătorilor fiind înăbușită, organele de represiune au obținut recunoașterea publică a „meritelor lor deosebite“. Așa de exemplu, Vistieria recunoaște în scris căminarului Iordache Știrbei, cîrmuitor de Saac, că, dînd dovadă de purtări pline de sentimenturi patrioticești, a „mișcat mijloacele cuviincioase“ și a liniștit pe lucrătorii „tulburători“ de la Slănic⁴.

Pentru felul cum au întîmpinat statutul lucrătorii de la Ocnele-Mari nu avem informații; se cunoaște doar că și ei au dat „înscrisuri“ de respectare a hotărîrilor lui. „Înscrisul“⁵ este semnat numai de vătăfi, fapt ce ar putea explica o mulțumire a lor, datorată unei mai bune salarizări în comparație cu ceilalți lucrători.

De acum încolo proiectul devine „regulament pentru îndatoririle puse asupra lucrătorilor ocnelor și plata ce cere a li se da“⁶, iar aplicarea lui ar fi trebuit să devină lege.

Cu toate că regulamentul (proiectul) nu a satisfăcut toate doleanțele lucrătorilor⁷, și nici nu le putea satisface — dat fiind caracterul său de clasă — totuși în bună parte el și-a atins scopul. În primul rînd, el a pus oarecare ordine în haosul care domnea în practicile privind numărul categoriilor de cislă, mărimea bolovanilor care compuneau cisla, mijloacele de măsurare a bolovanilor, numărul zilelor de lucru, numărul zilelor de odihnă și reglementa plata tuturor catego-

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 6548/1832, f. 169. Cf. „Anal. parlam.“, vol. I, P₁, pp. 107—112.

² Arh. St., Vistieria Țării Rom., 6548/1832, f. 123.

³ *Ibidem*, f. 132 și 134. În document sînt dați pe nume cei care au semnat; unii din ci neștiind carte sînt semnați de preot; nici unul dintre aceste nume nu a figurat printre numele celor considerați „capii răzvrătirii“.

⁴ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 6548/1832, f. 217.

⁵ *Ibidem*, f. 221. Și „înscrisul“ celor de la Telega e semnat numai de 8 vătăfi de ciocanași, 1 vătăf de miglași și un vătăf de cărbunari.

⁶ „Anal. parlam.“, vol. V, P₁, p. 107.

⁷ Nu li s-a dat sarca în natură și încă o zi de odihnă pe săptămînă.

riilor de muncitori după munca pe care o depuneau. Retribuția s-a mărit într-o oarecare măsură la fiecare categorie de lucrători în parte. Numai ciocănașilor li s-a mărit plata pentru tăierea unui bolovan cu 21 de parale la Ocnele-Mari și cu 24 de parale la Telega și Slănic. Însuși faptul că s-a întocmit o lege — care reglementa drepturile și datoriile lucrătorilor, pe care ei o cunoșteau și în virtutea căreia se puteau opune atunci când nu era respectată, în condițiile sociale economice de atunci, poate fi considerat ca fiind un progres. Și în sfârșit trebuie subliniat în mod deosebit că această lege constituie o cucerire a lucrătorilor prin luptă.

Funcționarii ocnei însă continuă și după aplicarea legii să săvârșească abuzuri. Numai după cinci luni de la punerea în aplicare a regulamentului, lucrătorii nu mai primeau drepturile convenite conform normelor stabilite.

La o inspecție făcută de Iordache Hristopulos, trimisul Vistieriei, se constată, că mișlașilor care lucrează în ocnă cu sapele și curățâ sarea mărunță „nu li se plătește după proiectul cinstitei vistierii cite parale 60 pă zi, ci numai cite 20 și 15 numindu-se această muncă clacă”¹. Asemenea abuzuri se săvârșeau și cu cei care lucrau la „face-rea de funii, învelitul mișlelor, de sare, căratul uneltelor și altele”².

La Telega se fac aceleași abuzuri: „cîtă sare iese în bolovani mai mici din măsură ce se zice gogele, nu să plătește ciocănașilor... apoi fieșcare ciocănaș este dator peste cîsla ce face cînd iese afară din ocnă a duce la mișlă și un bolovan ca de 60—70 ocă și i să plătește cite parale 35, iar sarea face peste taleri 5”³.

Eforia nu numai că nu ia măsuri de pedepsire a funcționarului abuziv, ci chiar îl scuză zicînd că este firesc să se plătească mai puțin atunci cînd sînt folosiți la munci mai ușoare, iar pe de altă parte ei au diferite „daruri de care în proiect nici nu se pomeneste”⁴.

Abuzurile continuă și în cursul anului 1834, nemulțumind pe lucrători. În decembrie 1834, ciocănașii și mișlașii ocnei Telega vin din nou la București cu o jalbă pe care o adresează Vistieriei și în care arată abuzurile săvîrșite de cămărași⁵ în ocnă și în afara ocnei. Așa, de exemplu, la tîrgul de la „Arhangheli” și de la „Sf. Vasile, dacă vine cineva nu-l lasă de loc să vînză”, nici chiar bucate, punîndu-i în situația de a muri de foame, „din pricina dumnealor, după izvodul ce-l fac”⁶. Apoi au închis cele „pătru bătăni cu sineturi, de la igumenu Mărgineanu și au făcut numai una a numiților și nu ni să ajunge”. Din

¹ Aceasta e aflat-o Iordache Hristopulos „din țidula cămărașului Ștefanache ce o trimisese cu Manole, unul din vătășii mișlașilor la cosăreanu (magazierul)”, în care scria chiar așa în grecește: „plătește acestor 16 oameni ordinari cite parale 15 pă zioa de azi”. (Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 6548/1832, f. 780,787).

² *Ibidem.*

³ *Ibidem.*

⁴ *Ibidem*, f. 843.

⁵ Cămărașii se numeau Costache și Nicolae Rătescu (*Ibidem*, f. 896).

⁶ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 6548/1832, f. 896.

această cauză se produce aglomerație și sint nevoiți să-și piardă cîte o jumătate de zi „pentru a putea apuca cîte o luminare sau altceva“ și pe deasupra le mai vînd și „cu două prețuri“. Acuma „umblă să facă numai două scaune dă carne“ din care cauză o să se producă „mare lipsă și neajungere“, iar cele dinainte care erau „pă seama fieșcăriua pentru efinătate ca să ne ajungem... le-au vîndut pã bani“¹.

Lucrătorii se plîng apoi de cămărași că nu respectă nici regulamentul, atît în privința plății cît și în privința zilelor de odihnă. „Făcutu-ni-sau poruncă dă măria sa d. ghegeneral Chisălov ca să avem și noi ticăloșii din sîmbătă în sîmbătă cîte 5 ocă dă sare și nu ni s-au dat nimic“; zile libere pentru muncile agricole se dau numai 36. împărțite astfel: 12 la pusul porumbului, 12 la coasă și 12 la strînsul porumbului, „iar cartea noastră de la ghegeneralu ne-au oprit-o dumnealui coconu Nicolae Rătescu și nici o dreptate nu ne face“.

Vistieria a fost nevoită să dea dreptate lucrătorilor și să atragă atenția Eforiei să cerceteze cauzele pentru care „cămărașii nu le-au dat merticul rînduit pã săptămînă, adică din sîmbătă în sîmbătă“².

Unele abuzuri se fac chiar cu știrea arendașului. Așa, de exemplu, lucrătorii oanei Slănic n-au primit banii pentru merticul de sare în tot cursul anului 1834³. În martie 1835 casa Meitani încă mai datora lucrătorilor de la Slănic și Telega 26 683 de lei și 30 de parale pentru merticele de la Anul nou.

După moartea lui Șt. Meitani, adică în 1835, otcupul ocnelor a trecut pe seama statului⁴. În contractul otcupului se includ din nou prevederile noii legiuiri (care era aplicată). În plus se mai prevedea ca „lucrătorii ocnelor să fie apărați de recrutatie de dorobanți“⁵, iar în mod special se subliniază că merticarul „însuși va slobozi lucrătorilor merticile de sare în natură din sîmbătă în sîmbătă potrivit paragrafului 24 din anexă“⁶. Abia acum (1835) obțin lucrătorii satisfacerea unui punct din jalba adresată Vistieriei. Este totuși destul de important că prin acțiunea lor, chiar mai îndelungată, au reușit să obțină această subliniere specială, cu privire la sarea de sîmbătă, care este altceva decît merticul zilnic, pe care n-au reușit să-l obțină. Ea va contribui la trezirea și întărirea încrederii în forța lor (dacă sint „toți una“), alături de celelalte cuceriri (proiectul de statut), de care vor avea nevoie lucrătorii ocnelor în lupta lor pentru revendicările de mai tîrziu.

¹ Arh. St. Buc., Vistieria Țării Rom., 6548/1832, f. 896.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, f. 897.

⁴ *Ibidem*, 6547/1832, f. 10.

⁵ *Ibidem*, 7812/1833, (partea I), f. 9. Discuții în acest sens au fost duse în Obșteasca Adunare încă din noiembrie 1834. Meitani moare la 15 iulie 1835.

⁶ *Ibidem*, f. 30.

⁷ *Ibidem*, f. 40.

* * *

În istoria prea puțin cunoscută pînă acum a lucrătorilor de la ocne, evenimentele din anul 1832 constituie un moment important.

Prin noua lege întocmită „pentru îmbunătățirea soartei lucrătorilor ocnelor“ a fost statornicit un regim potrivit căruia, alături de puținele îmbunătățiri obținute, muncitorii de la ocne, urmau să mărească, prin munca lor grea, producția uneia dintre cele mai importante mărfuri, cum era sarea, și de pe urma căreia ocupcii și monopolizatorii comerțului de sare realizau profituri însemnate.

Deși, chiar de la început, n-a fost respectată, noua legiuire are totuși meritul de a fi stabilit principii și reguli mai mult sau mai puțin clare, pentru desfășurarea întregului proces de extracție a sării și pentru reglementarea muncii și retribuirii lucrătorilor, constituind totodată și o bază pentru obținerea în viitor a altor revendicări.

Elaborarea legii a fost determinată în bună măsură de lupta lucrătorilor pentru ameliorarea condițiilor lor de muncă.

Deoarece autorii acestei legiuiri au alcătuit-o în așa fel încît să servească interesul clasei exploatatoare, lucrătorii s-au răzvrătit și au luptat cu perseverență pentru a se traduce realmente în fapt îmbunătățirile prevăzute. Ei au reușit, în mai multe rînduri, să inspire teamă autorităților, determinîndu-le să pună în mișcare uneori însemnate forțe în vederea stăvilirii răzvrătirii.

Și în sfîrșit, lupta dusă de lucrătorii ocnelor, în anii 1832 și 1833, constituie un fapt însemnat în istoria lor, întrucît ea se caracterizează printr-o tendință din ce în ce mai mare spre solidaritate a lucrătorilor de la cele trei saline din Țara Romînească.